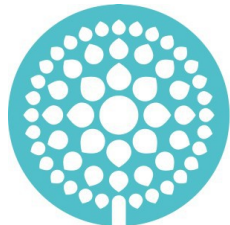

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

Balaton-felvidéki
Nemzeti Park

BIO
Aqua
pro

Szévíz-Principális-csatorna (HUBF20045) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

fenntartási terv

Debrecen
2014.

Ügyfél

BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.

Együttműködő partnerek

Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság
Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány

Vezető szakmai koordinátor

Megyer Csaba

Szakmai koordinátor

Dr. Juhász Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Müller Zoltán

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Megyer Csaba

Közreműködő szakértők

Csipkés Roland
Deli Tamás
Görföl Tamás
Dr. Gulyás Gergely
Dr. Kiss Béla
Lelkes András
Dr. Lókkös Andor
Mizsei Edvárd
Megyer Csaba
Óvári Miklós
Sáfián Szabolcs

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Szévíz-Principális-csatorna
Típusa	kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBF20045
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	8019,37 ha
--------------------------------	------------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 91E0* - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- 3150 - Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel
- 6210 - Meszes alapközetű féltérmezetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*)
- 6410 - Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)
- 6430 - Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai
- 6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei
- 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
- 7230 - Mészkedvelő üde láp- és sásrétek

* Kiemelt jelentőségű élőhelytípus

1.4.2. Jelölő fajok

- nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)
- harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*)
- réti csík (*Misgurnus fossilis*)
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- mocsári teknős (*Emys orbicularis*)
- dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*)
- nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*)
- csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*)

1.4.3. A területen újonnan kimutatott, jelölő értékek javasolt élőhelyek

- 6260* – Pannon homoki gyepek
- 91F0 – Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészeletről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.”

Település	Érintett terület (ha)	Település területének érintettsége (%)
Zala megye		
Alsórajk	139.94	19.8
Felsőrajk	582.5	28.4
Fűzvölgy	147.3	46.9
Gelse	416.9	18.6
Gelsesziget	79.0	15.9
Hahót	702.7	18.0
Hosszúvölgy	113.7	31.6
Kacorlak	564.2	74.3
Kilimán	214.8	37.5
Magyarszentmiklós	308.8	73.6
Magyarszerdahely	559.5	33.5
Nagykanizsa	95.2	0.6
Nemesrádó	114.3	8.2
Nemessándorháza	76.7	6.5
Nemesszentandrás	91.2	16.7
Pacsa	370.0	16.3
Pölöske	1123.0	24.8
Pölöskefő	564.5	45.8
Pötréte	557.8	39.5
Újudvar	249.8	15.3
Zalaigrice	232.2	30.0
Zalaszentbalázs	7.8	0.4
Zalaszentmihály	725.0	35.8

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés (ha)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
helyi jelentőségű védett természeti terület	19/52/TT/81	Bükkös	13,5 (érintkezik a Natura 2000 területtel)	71/1981. VB. hat.
helyi jelentőségű védett természeti terület	19/62/TT/82	Pölöskei-tó	120	91/1982. VB. hat.
helyi jelentőségű védett természeti terület	19/133/TT/01	Pölöskei-tó partja	7,85	

Típus	Kód	Név	Kiterjedés (ha)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
terület				
egyedi hatósági határozattal lehatárolt határvonalú ex lege védett láppal érintett ingatlanok	-	Felsőrajk 012, 013, 014, 02/7, 04, 06/8, 07, 08/1, 08/2, 09, Gelse 011/2, 011/5, 012, 014/15, 014/17, 017, 023, 026, 028, 09/1, 09/2, 09/3, 09/4, 09/5, 09/7, Gelsesziget 04, 06/10, 06/2, 06/3, 06/4, 06/5, 06/6, 06/7, 06/8, 06/9, 08, Kacorlak 063, 065, 066, 076/1, 076/2, 076/3, Kilimán 063, 067, 072, 075, 077, 080, 083, 090, 092, 094, Pölöske 080/7, Pölöskefő 068/1, 068/2, 068/3, 068/4, 068/5, 069, 070/1, 070/2, 070/3, 071/1, 074/2, 075/2, 077/4, 077/6, Zalaszentmihály 0131/5, 0183, 0185/1, 0187, 0189, 0190, 0191, 0192, 0193, 0194, 0195, 0196, 0199, 0200, 027/5, 034/5	1022	1996. LIII. tv. a természet védelméről
egyedi hatósági határozattal történő lehatárolásra váró ex lege védett láppal érintett ingatlanok	-	Alsórajk 075, 076, 078/1, 079, 082, Felsőrajk 024, 026/10, 026/11, 026/12, 026/13, 026/14, 026/15, 026/16, 026/17, 026/18, 026/19, 026/2, 026/20, 026/21, 026/22, 026/23, 026/24, 026/25, 026/3, 026/4, 026/5, 026/7, 026/8, 026/9, 028/1, 028/2, 035, 061, 063, 065, 067, 072/1, 072/2, 074, 076, 078, 080/1, Fűzvölgy, 016, 019/6, 021/7, Hahót 0110/1, 0110/2, 0129, 0130, 0131, 0132, 0140, 0141, 0142, 0143, 0144, 0145, 0146, 0147, 0148, 0149, 0150, 0151, 0155/1, 0184, 0186, 0187, 0188, 0190, 0191, 0192, 0233/3, 0233/5, 0233/6, 092, 096/3, 133, 134, 206, 240/10, 240/11, 240/12, 240/2, 240/4, 240/5, 240/6, 240/7, 240/8, 240/9, Magyarszentmiklós 0106, 020/2, 022/1, 024/3, 027, 035, 037, Magyar-szerdahely 086, Pacsa 0106/26, 0106/27, 0106/28, 0106/29, 0106/30, 0107/3, 0107/4, 0111, 0112/1, 0112/2, 0115/21, 0115/36, 0119/1, 0119/3, 0119/4, 0122/1, 0122/11, 0122/12, 0122/13, 0122/14, 0122/15, 0122/16, 0122/17, 0122/18, 0122/19, 0122/2, 0122/20, 0122/21, 0122/3, 0122/5, 0136, 02/2, Pölöske 0144/1, 0148/1, 0148/2, Pötréte 0101/1, 0101/2, 0101/5, 0101/6, 0101/7, 0102/2, 0103/3, 0103/4, 0106/10, 0106/11, 0106/12, 0106/13, 0106/14, 0106/15, 0106/16, 0106/17, 0106/19, 0106/20, 0106/23, 0106/24, 0106/5, 0106/6, 0106/7, 0106/8, 0106/9, 041/1, 041/2, 042, 043, 061, 085/4, 085/5, 091, 093/2, 094, 097/1, 097/2, 099, Zalaszentmihály 0131/5, 0183, 0185/1, 0187, 0189, 0190, 0191, 0192, 0193, 0194, 0195, 0196, 0199, 0200, 027/5, 034/5, 0116/1, 0116/2, 0116/3, 0157/1, 060, 062/2, 062/3, 084, 085/1, 085/2	1022	1996. LIII. tv. a természet védelméről
ex lege védett földvár	2003401	Buzádsziget, Sárkány-sziget (Hahót 0353 hrsz)	0.6	1996. LIII. tv. a természet védelméről
ex lege védett	2003901	Falkosi, Lujzi-berek (Hahót 0196/1)	-	1996. LIII. tv. a természet

Típus	Kód	Név	Kiterjedés (ha)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
földvár				védelméről
ex lege védett földvár	2003801	Hosszú-sziget (Kacorlak)	-	1996. LIII. tv. a természet védelméről
ex lege védett földvár	2003701	Egyházdomb (Kacorlak 120)	1	1996. LIII. tv. a természet védelméről
ex lege védett földvár	2003501	Peleske, Vár-domb (Pölöske 065/2 a, b, 065/3)	1,3	1996. LIII. tv. a természet védelméről
országos ökológiai hálózat		magterület	7465	Az országos területrendezési tervről szóló 2003. évi XXVI. tv.
országos ökológiai hálózat		pufferterület	450	Az országos területrendezési tervről szóló 2003. évi XXVI. tv.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

Országos jelentőségű védett természeti területtel nem fed át a tervezési terület, ezért természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik rá.

1.7.2. Településrendezési eszközök

Alsórajk	Alsórajk Község Belterületi Szabályozási Terve és Helyi Építési Szabályzata Jogszabály: 14/2004. (XII.31.) ök. rend.
Felsőrajk	Összevont Rendezési Terv Jóváhagyása Jogszabály: 13/1981 ök. rend.
Füzvölgy	Településfejlesztési Konceptió Jogszabály: 10/2005. (05.26.) ök. rend.
Gelse	Gelse Község Rendezési Terve Jogszabály: 4/2006. (IV.21.) ök. rend.
Gelsesziget	A Község Szabályozási Terve és Helyi Építési Szabályzata Jogszabály: 4/2010. (IV.30.) ök. rend.
Hahót	Hahót, településrendezési, -szerkezeti és szabályozási terve, HÉSZ Jogszabály: 45/2005 (IV.18.) ök. hat.; 3/2005 (V.01.) ök. rend. Elfogadás dátuma: 2005.04.18. (Módosítva:13/2014. (IX.20.) ök. rend.)
Hosszúvölgy	Hosszúvölgy szabályozási terve és helyi építési szabályzata Jogszabály: 7/2007. (XI.10.) ök. rend. Elfogadás dátuma: 2007.11.10.

Kacorlak	Kacorlak Község Szabályozási Terve és Helyi Építési Szabályzata Jogszabály: 3/2004. (III.30.) ök. rend. Elfogadás dátuma: 2004.03.30
Kilimán	Kilimán Község Szabályozási Terve és Helyi Építési Szabályzata Jogszabály: 5/1991. (XII.20.) ök. rend.
Magyarszentmiklós	Magyarszentmiklós Község Szabályozási Terve és Helyi Építési Szabályzata Jogszabály: 1/2007. (I.30.) ök. rend. Elfogadás dátuma: 2007.01.29
Magyarszerdahely	Magyarszerdahely, településrendezési, -szerkezeti és szabályozási terv, HÉSZ Jogszabály: 7/2007 (II.14.) hat.; 3/2007 (II.15.) rend. Elfogadás dátuma: 2007.02.14.
Nagykanizsa	Nagykanizsa, településrendezési, -szerkezeti és szabályozási terv, HÉSZ Jogszabály: 44/2006 (X.18.) ök. rend Elfogadás dátuma: 2006.09.26. (Módosítva: 44/2006. (X. 18.) ök. rend., 248/2006. (IX. 26.) ök. hat., 37/2007 (VII.09.) ök. rend., 45/2007. (IX. 13.) ök. rend., 78/2007. (XII. 21.) ök. rend., 45/2008. (X. 9.) ök. rend., 17/2009. (V. 8.) ök. rend., 30/2009. (VI. 22.) ök. rend., 42/2009. (X. 13.) ök. rend., 63/2009. (XII. 29.) ök. rend., 38/2010. (XII. 6.) ök. rend., 53/2010. (XII. 20.) ök. rend., 2/2011. (II. 2.) ök. rend., 60/2011. (IV. 13.) ök. rend., 75/2011. (VI. 1.) ök. rend., 81/2011. (VIII. 10.) ök. rend., 43/2012. (IX. 12.) ök. rend.; 10/2014. (III. 10.) ök. rend., 32/2014. (III.06.) ök. hat.)
Nemesrádó	A településnek nincs elfogadott településrendezési terve
Nemessándorháza	Nemessándorháza, Helyi Építési Szabályzat Jogszabály: 6/2008. (VII.28.) sz. ök. rend. Elfogadás dátuma: 2008.07.28.
Nemesszentandrás	Nemesszentandrás, Helyi Építési Szabályzat Jogszabály: 9/2008. (VIII.01.) ök. rend. Elfogadás dátuma: 2008.08.01.
Pacsa	Pacsa közigazgatási területének belterületére vonatkozó Helyi Építési Szabályzatának, valamint a Halastó környékének és Pacsa Ipari Park Szabályozási Terve Jogszabály: 9/2003. (V.15.) ök. rend. Elfogadás dátuma: 2012.02.29.
Pölöske	Pölöske Község Építési Szabályzatáról és Szabályozási Tervéről Jogszabály: 1/2006. (I.25.) ök. rend. Elfogadás dátuma: 2006.01.25.
Pölöskefő	Pölöskefő Község Építési Szabályzata Jogszabály: 3/2007. (II.15.) ök. rend.

Pötréte	Pötréte Község Szabályozási Tervéről és Helyi Építési Szabályzatáról Jogszabály: 2/2010. (III.4.) ök. rend. Elfogadás dátuma: 2010.03.04.
Újudvar	Újudvar Község Szabályozási Terve és Helyi Építési Szabályzata Jogszabály: 4/2006. (III.10.) ök. rend.
Zalaigrice	A településnek nincs elfogadott településrendezési terve
Zalaszentbalázs	Zalaszentbalázs, településrendezési, -szerkezeti és szabályozási terve, HÉSZ Jogszabály: 41/2006 (VI.07.) ök. hat.; 6/2006 (VI.07.) ök. rend. Elfogadás dátuma: 2006.06.07. (Módosítva: 3/2008 (II.13.) ök. rend.)
Zalaszentmihály	Zalaszentmihály Szabályozási Tervéről Jogszabály: 11/2010. (XII.10.) ök. rend.

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Nagykanizsai Erdőtervezési Körzet körzeti erdőterve: 96/2011. (X.17.) VM rendelet a 2011. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az érintett körzeti erdőtervek alapján folytatott erdőgazdálkodásról, 6. melléklet. Körzeti erdőterv ügyszám: XX-G-001/2309/2012. Érvényes 2011.01.01.-től a következő körzeti erdőterv megjelenéséig.

Zalacomári Erdőtervezési Körzet körzeti erdőterve: 85/2012. (VIII. 6.) VM rendelet a 2012. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az érintett körzeti erdőtervek alapján folytatott erdőgazdálkodásról, 12. melléklet. Körzeti erdőterv ügyszám: ZAG/01/67/2013. Érvényes 2012.01.01.-től a következő körzeti erdőterv megjelenéséig.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

IV/1. Zala-dél-vasi nagyvadas körzet vadgazdálkodási terve. Kelt: 2004.02.24.

1. Szévíz völgyi Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma 20-201320-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017.02.28. Kelt: 2007.05.31. Jóváhagyta: Zala Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

2. Zalavölgyi Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma 20-202010-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017.02.28. Kelt: 2007.03.26. Jóváhagyta: Zala Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

3. Pacsai Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma 20-202110-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017.02.28. Kelt: 2007.01.30. Jóváhagyta: Zala Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

4. Hubertus Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma 20-202210-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017.02.28. Kelt: 2007.02.26. Jóváhagyta: Zala Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

1. Nagykanizsai Szúnyog Horgász Egyesület. – Principális csatorna halászati vízterületének 5 éves halgazdálkodási terve 2012-2016

2. Horgász Egyesületek Zala megyei Szövetsége. – Zala folyó halászati vízterületének 5 éves halgazdálkodási terve 2011-2015

3. Pölöskei Öregtő Nonprofit Kft. – Szévíz-pataki tőzezgödör halászati vízterületének 5 éves halgazdálkodási terve 2011-2015
4. Pölöskei Horgászok Egyesülete. – Pölöskei I. és II. horgásztó halászati vízterületének 5 éves halgazdálkodási terve 2012-2016
5. Zalaszentmihályi Horgászok Egyesülete. – Zalaszentmihályi tőzezbánya tó halászati vízterületének 5 éves halgazdálkodási terve 2013-2017
6. Szabadics Közmű és Mélyépítő Kft. – Pötrétei horgásztó halászati vízterületének 5 éves halgazdálkodási terve 2014-2018
7. Pötréte Önkormányzati Horgász Egyesület. – Pötréte I. és II. tőzezbányató halászati vízterületének 5 éves halgazdálkodási terve 2012-2016

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

VGT 4-1 Zala vízgyűjtő gazdálkodási terv Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság 2010. április (érvényes 2015. december 22-ig)

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	M	5	Kékperjés láprétek meszes, tözeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410), Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510), <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétei (6440): a kaszálás felhagyása cserjésedéshez vezet, ami hatására az élőhelyek megszűnhetnek nagy tűzlepke (<i>Lycena dispar</i>): a cserjésedés megszünteti a fajnak megfelelő élőhelyet
A04.01	Intenzív legeltetés	L	0,1	Pannon homoki gyepek (6260*): Főképp az intenzív birkalegeltetés jelent erős taposó, degradáló hatást, ami az élőhelyet felnyitja, gyomosító hatása van, hosszú távon az élőhely emiatt átalakul, megszűnik.
A04.01.01	intenzív szarvasmarha-legeltetés	M	8	Kékperjés láprétek meszes, tözeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410), Mészkedvelő úde láp- és sásrétek (7230), Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510), <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétei (6440): a legeltetés felnyitja a gyepeket, az intenzív legelés gyomosító hatású is, továbbá generatív stresszt okoz, a virágok, termések nem képesek kifejlődni. Hosszú távon az élőhelyek emiatt átalakulnak, jellegtelen gyepekké válnak.
A04.03	Pásztorzkodás felhagyása, legeltetés hiánya	M	20	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510): a legeltetés felhagyása a gyepek cserjésedéséhez, erdősődéséhez vezet, végeredményben az élőhely megszűnik. csonkafülű denevér (<i>Myotis emarginatus</i>): A fajra gyakorolhat hatást a táplálékbasis (haszonállatok ürülékében fejlődő, illetve vérén táplálkozó Dipterák) egyedszámának csökkenésén keresztül. Amennyiben csökken a táplálékállatok egyedszáma, úgy a denevérek kevesebbet tudnak enni, kondíciójuk leromlik, utódaikat nem tudják megfelelően táplálni, végeredményben az állomány nagysága csökken.
B02.01.02	erdő felújítás idegenhonos fajokkal	M	9	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) (91E0*): Az akácosok, nemesnyarasok, tájidegen lombosok, illetve tájidegen fenyvesek a puhafás ligeterdők potenciális termőhelyét foglalják el. nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteini</i>), csonkafülű denevér (<i>Myotis emarginatus</i>): Az idegenhonos fajokból álló erdők mind bűvőhely mind vadászterület szempontjából szuboptimálisak a fajok számára, ha idegenhonos fajokkal történik felújítás, emiatt csökken a fajok állomány nagysága nagy hősincér (<i>Cerambyx cerdo</i>): megszünteti a faj élőhelyeit, így a faj egyedszáma csökken.
B02.04	lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása	M	9	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) (91E0*): akadályozza a természetes állományfejlődést, így végeredményben romlik az élőhely természetessége. nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteini</i>): Az erdőlakó faj számára bűvőhely szempontjából kiemelten fontosak az álló holtfák, illetve fontosak a holtfában fejlődő rovarok, mint táplálékállatok. Ha ezeket eltávolítják, a faj állománya csökken. csonkafülű denevér (<i>Myotis emarginatus</i>): fontosak a holtfában fejlődő rovarok, mint táplálékállatok. Amennyiben csökken a táplálékállatok egyedszáma, úgy a denevérek kevesebbet tudnak enni, kondíciójuk leromlik, utódaikat nem tudják megfelelően táplálni, végeredményben az állomány nagysága csökken. nagy hősincér (<i>Cerambyx cerdo</i>): megszünteti a faj élőhelyeit, így csökkenti a faj egyedszámát
B03	Erdészeti kitermelés újratelepítés vagy természetes felújulás nélkül	M	20	nagy hősincér (<i>Cerambyx cerdo</i>): megszünteti a faj élőhelyeit, így csökkenti a faj egyedszámát nagy hősincér (<i>Cerambyx cerdo</i>): veszélyezteti a faj különböző fejlődési alakjait, különösen az imágókat, állománycsökkenéshez vezet.
B04	Biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata (erdészet)	M	10	csonkafülű denevér (<i>Myotis emarginatus</i>), nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteini</i>): A fajok táplálékbasisát képező zeltlábúak irtása negatívan hathat e fajokra, a táplálékosztási lehetőségek beszűkítésével és indirekt toxicitással. Amennyiben csökken a táplálékállatok egyedszáma, úgy a denevérek kevesebbet tudnak enni, kondíciójuk leromlik, utódaikat nem tudják megfelelően táplálni, végeredményben az állomány nagysága csökken.

B06	legeltetés erdőben vagy erdős területen	L	1	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) (91E0*): degradálja az aljnövényzetet, így az élőhelyet átalakítja, végeredményben a ligeterdő jelleg megszűnik, és akkor már nem nevezhető jelölő élőhelynek.
B07	Egyéb erdészeti tevékenység	L	1	nagy hősincér (<i>Cerambyx cerdo</i>): Az erdőgazdálkodás során alkalmazott véghasználatok a nagy hősincér állományok eltűnéséhez vezetnek csonkafülű denevér (<i>Myotis emarginatus</i>), nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteini</i>): A fajokra egyértelműen az erdőgazdálkodás gyakorolja a legnagyobb hatást. A kor- és fajajhomogén erdők mind búvóhely, mind táplálkozóhely szempontjából szuboptimálisak e fajok számára.
F03.01.01	vadak károkozása (túltartott vadállomány)	L	1	keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmenion minoris</i>) (91F0): a nagy egyedszámú vadállomány gátolja a természetes felújulást, az aljnövényzetet degradálja. Így az élőhelyet átalakítja, végeredményben a ligeterdő jelleg megszűnik, és akkor már nem nevezhető jelölő élőhelynek.
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	M	3	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) (91E0*), keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmenion minoris</i>) (91F0): A degradáltság oka főképp a gyomok, inváziós növények kolonizációja (amerikai kőris, japánkeserűfű, magas aranyvessző, süntök). Ezek az élőhelyet átalakítják, végeredményben a ligeterdő jelleg megszűnik, és akkor már nem nevezhető jelölő élőhelynek. <i>Cnidion dubii</i> folyónövényeinek mocsárrétjei (6440), Sik- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510), Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidofil magaskórós szegélytársulásai (6430): főleg az aranyvessző-fajok veszélyeztetik az élőhelyeket. Ezek nagy tömegben jelennek meg az élőhelyen, hosszú távon megszüntetik a gyp-jelleget, és az élőhely így megszűnik. Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410): inváziós lágyszárúak preferált élőhelye, ezek veszélyeztetik a fennmaradását. Nagy tömegben jelennek meg az élőhelyen, hosszú távon megszüntetik a gyp-jelleget, és az élőhely így megszűnik. nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): élőhelyeit a magas aranyvessző veszélyezteti. Nagy tömegben jelenik meg a faj élőhelyein, hosszú távon megszünteti a gyp-jelleget, és az élőhely így már nem lesz alkalmas a faj számára, így az egyedszáma lecsökken.
J02.03	csatornázás és vízelvezetés	M	8	Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410), Mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230), Sik- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510), <i>Cnidion dubii</i> folyónövényeinek mocsárrétjei (6440), keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmenion minoris</i>) (91F0): problémát jelent a talajvíz csapoló csatornák jelenléte, mivel ezek a természetesnél nagyobb mértékű szárazodást okoznak. A kiszáradó élőhelyek aztán átalakulnak más élőhelyekké és már nem lesznek jelölők.
J02.10	vízi és parti vegetáció kezelése csatornázási célokból	L	1	Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel (3150): a munkálatok során csökken az élőhely kiterjedése
J02.11.01	üledék kotrása, eltávolítása	L	1	Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel (3150): az üledék eltávolítása során az élőhely is sérül, kiterjedése így csökken
K01.03	kiszáradás	L	0,5	réti csík (<i>Misgurnus fossilis</i>): A csapadékszegény időjárás és a nyári magas hőmérséklet miatt a kisvízfolyások részben, vagy akár teljes mértékben is kiszáradhatnak (pl. Principális-csatorna felső szakasza), ami az izolált medencékben rekedő példányok elhullását eredményezheti.
Kód	Potenciális veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	L	0,1	Meszes alapkötetű féltérmetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>) (6210): a kezelés felhagyása a kis élőhelyfolt becserjésedéséhez, így eltűnéséhez vezetne
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	H	50	harántfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>): Minden gyeves és nyitottabb erdőtípusnál nagy az aranyvessző (<i>Solidago sp.</i>) fertőzöttsége az egész területen. A csigafaj a fertőzött területeken is előfordul, de a fertőzöttség fokozódása a faj kipusztulását vagy jelentős visszaszorulását is okozhatja.
K01.03	kiszáradás	H	50	harántfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>): A faj számára a kiszáradás mindenek előtt a legfontosabb veszélyeztető tényező, illetve minden más, ami ezt fokozza.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Szévíz-Principális kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület általános természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása. Kiemelten a közösségi jelentőségű védett és fokozottan védett fajok által is reprezentált, hazai és közösségi szinten is egyedülálló természetes és természetyszerű élőhelyek megőrzése, úgy mint a kékperjés láprétek (6410), a magaskórósok (6430), a mocsárrétek (6440), a puhafás (91E0) és keményfás ligeterdők (91F0), valamint Távollabbi cél emellett hosszútávon egyes élőhelyek kiterjedésének növelése (szántók, degradált, gyomos területek kaszálórétté való átalakítása, faültetvények erdővé alakítása).

Szintén kiemelkedő jelentőségű a közösségi jelentőségű, védett növény- és állatfajok állományának, egyedszámának, populációi életképességének megőrzése, különös tekintettel a következő fajokra: harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*) és csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*).

További célok és végrehajtandók:

- A vízi szervezetek számára az átjárhatóság biztosítása a csatornák és a természetes szaporodó helyként is szolgáló egyes határos területek között (állandó és időszakos vízborításúnál egyaránt).
- A felhagyott kaszálórétek és legelők művelésbe vonása, az inváziós növényfajok visszaszorítása.
- A rovarok és odúlakó madarak számára a lábon álló holt anyag megtartásával szaporodó- és élőhelyet biztosítani.
- Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*) védett orchidea fajainak megőrzését figyelembe vevő területhasználat fenntartása.
- A vízfolyás menti facsoportok megőrzése a meder árnyékolása érdekében.
- A vadászható fajok kártételének megszüntetése és megelőzése.
- Abiotikus katasztrófák lehetőség szerinti megelőzése, elhárítása.

3.2. Kezelési javaslatok

Az egyes kezelési egységeknél tárgyaljuk részletesen a gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatokat (amennyiben van ilyen) és a gazdálkodáshoz köthető általános javaslatokat. A gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok közül a kötelezően betartandóakat jogszabályok már eddig is tartalmazták, ezeknél csak a vonatkozó jogszabályokat soroljuk fel. A másik kategória az önkéntesen vállalható előírás-javaslatok, melyek betartását a területek természetességének fenntartása érdekében javasoljuk.

A gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok lehetnek általános kezelési javaslatok, de köthetnek kezelési egységhez is. A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhely foltok alkotnak. A kezelési egységek elhelyezkedését a 3.2.5. pontban szereplő térképmelléklet

mutatja. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlan-nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat jelentősen eltérhet. A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmazznak jelölő és nem jelölő élőhely típusokat egyaránt. A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhely fejlesztési, kutatás-monitorozási feladatokra, lehetőségekre is kitérünk.

A támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok konkrét, agrártámogatási programoknak megfeleltethető előírások, illetve előírás-javaslatok. Ezek lehetnek már jelenleg is jogszabályban megadott (pl. Natura 2000 gyepekre vonatkozó kompenzációs rendelet), kötelezően betartandó előírások vagy a jövőbeli támogatási rendszerek megalapozását szolgáló és kizárólag a támogatási rendeletben történő megjelenésük esetén, önkéntesen vállalható előírás-javaslatok. A jogszabályban szereplő, kötelezően betartandó előírásokat a kezelési egységek alatt nem ismételjük meg, csak a vonatkozó jogszabályt hivatkozunk (pl. gyepek esetében a 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet).

„A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.”

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1. A tervezési terület egészére vonatkozó általános kezelési javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok

Közutak:

A közúthálózat további bővítése nem kívánatos, mivel az élőhelyek további feldarabolódásával, az élőlények populációinak elszigetelődésével járna.

Illegális tevékenységek:

A területen nagy problémát jelentenek az illegális tevékenységek, mint a kommunális és építési hulladék lerakása, terepmotorozás. Ezek visszaszorítására a behajtás korlátozása, sorompók kihelyezése javasolt, a fokozottabb területi jelenlét mellett.

Szűnyogirtás:

A Natura 2000 terület jelölő fajait, elsősorban a rovarokat veszélyeztetheti a légi úton történő szűnyogirtás, amelynek megfelelő tér és időbeli szabályozása lehet indokolt. Kívánatos volna, hogy Natura 2000 területen a vegyszeres irtás helyett biológiai védekezés történjen.

Gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok

Bányászat:

További bányatelkek nyitása természetvédelmi szempontból nem támogatandó. A meglévő bányák területének növelése sem javasolt.

Mezőgazdaság (gyep, szántó):

A közösségi jelentőségű élőhelyek többségének fenntartása csak a megfelelő extenzív gazdálkodással biztosítható; ez a gyepek esetében az élőhelytípusnak megfelelő kaszálással, legeltetéssel valósítható meg.

A tájgazdálkodás során a csatornák, árkok mentén, gyepek, szántók szegélyen a cserjések és a fás-szárú vegetáció borítottságának növelése, így hosszú távon a közösségi jelentőségű élőhelyek arányának növelése (enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0)). Kisebb cserjések és ligetes erdőfoltok kímélete, kialakítása kaszálókon és legelőkön.

A közösségi jelentőségű gyepek művelési ágú területeken a művelési ág váltás nem engedélyezhető. A gyepterületen jó természetességi állapota megőrizendő kíméletes legeltetéssel vagy kaszálással. Az inváziós fa-, cserje- és lágyszárú fajok visszaszorítása, szükség esetén rendszeres beavatkozásokkal. A gyepterületek fokozódó cserjésedését extenzív legeltetéssel vagy cserjeirtással szükséges megakadályozni.

Szántók lehetőség szerinti gyepesítése vagy erdősítése őshonos faállományra.

A jelenleg mezőgazdasági hasznosítású területek beépítése nem kívánatos.

Vízgazdálkodás:

Optimális kezelés során szükséges az ökológiai vízszükséglet biztosítása vízelvezető árkok elzárásával, csatornák kotrásának (legalább részleges) mellőzésével, árhullámok kivezetésével.

Erdőgazdálkodás:

Az idegenhonos fajokból álló erdőket hosszú távon őshonos fafajú, a termőhelynek megfelelő erdőkké kell alakítani. A felújítások során csak a területen őshonos fafajok magvetése, csemetéje engedhető meg, a szaporítóanyag a környező területekről származó legyen.

Az őshonos fafajú erdőállományokban a kiterjedt tarvágásos véghasználatok mellőzése lenne, törekedni kellene a folyamatos erdőborítás fenntartására, a vegyes korösszetételű állományok kialakítására. A felújítások során kerülni kellene a teljes talajelőkészítést és a tuskózást. Szükséges a cserjés, magaskórós erdőszegélyek kímélete és megtartása. Az idős, odvas, valamint a lábon álló vagy kidőlt holt faanyag legalább részleges területen hagyása a jelölő társulásokban.

A jelenleg erdészeti hasznosítású területek beépítése nem kívánatos.

Ipar:

Ipari fejlesztés megvalósítása a későbbiekben nem támogatandó.

Vadgazdálkodás:

A vadászat elsődlegesen természetvédelmi és nem vadászati célokat felmutató formáját kell megvalósítani. A nagyvadállomány leginkább az erdei élőhelyekre jelent veszélyt, de a túltartott vaddisznó állomány a vizes élőhelyekben és gyepekben is jelentős károkat okozhat. Az erdei élőhelyek esetében tervezett fejlesztések megvalósulásához elengedhetetlen a nagyvadállomány csökkentése. A tervezési terület közösségi jelentőségű élőhelyein a vadászattal kapcsolatos berendezések (sózó, szóró, vadetető, tároló stb.) elhelyezését kerülni kell.

Turizmus:

A terület jelenleg turisztikai szempontból nem hasznosított, noha jellemzően közepes természetessége, a területhasználat módja, a védett fajok viszonylag magas száma az ökoturisztikai hasznosítást

nem zárja ki. A kirándulók tudatos irányításával, a túraútvonalak megfelelő kijelölésével, karbantartásával a turizmus által okozott terhelés minimalizálható. Fontos fejlesztés a Natura 2000 terület bemutató infrastruktúra létrehozása a jövőben, hogy a látogatók tisztában legyenek a terület státuszával és természeti értékeikkel. Ezt egyrészt tájékoztató táblák kihelyezésével javasolt elérni a területre bevezető forgalmasabb közutak és turistautak mentén, másrészt a területet bemutató szóróanyagokkal, amelyeket helyi turisztikai irodákban és önkormányzatoknál lehetne elérhetővé tenni. Fontos kiemelni, hogy a turisztikai hasznosítás elsősorban környezeti nevelés céljából természetvédelmi szempontból elfogadható. Ennek mértékét a későbbiekben úgy kell meghatározni, hogy se közösségi jelentőségű élőhelyet, se fajt ne veszélyeztessen.

3.2.1.2. Kezelési egységek

A Szévíz-Principális Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 12 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 fejezet mutatja be.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmazzák a jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a

jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhely-fejlesztési, kutatás-monitorozási feladatokra, lehetőségekre is kitérünk.

A Szévíz-Principális Natura 2000 terület kezelési egységeinek lehatárolása a 2014 folyamán elkészített ÁNÉR alapú élőhelytérkép alapján történt. Arra törekedtünk, hogy az előírások követhetők, betarthatóak, megfelelő mértékben specifikusak legyenek, így az eltérő kezelést igénylő élőhelyeket külön kezeltük. Ugyanakkor azt is szem előtt tartottuk, hogy a kezelési egységek rendszere a gazdálkodók számára is könnyen áttekinthető legyen és a terület ne legyen indokolatlanul kis kezelési egységekre osztva. A kezelési előírásokat a kezelés egységeken előforduló jelölő értékek élőhely igényeinek figyelembevételével és a kezelési egység jelenlegi természeti állapotának (Németh-Seregélyes-féle természetességi skála) függvényében határoztuk meg.

Kezelési egység	Elnevezés	Érintett élőhelytípusok	Érintett Natura 2000 élőhelyek
KE-0	kezelést nem igénylő területek	U3 - falvak, falu jellegű külvárosok, U4 - telephelyek, roncssterületek és hulladéklerakók, U10 - tanya, családi gazdaságok, U11 - út- és vasúthálózat, T3 - zöltség- és dísznövénykultúrák, melegházak, T11 - csemetekertek, faiskolák, kosárkötő fűz ültetvények	-
KE-1	üde gyep	E1 - franciaperjés rétek, OB - jellegtelen üde gyep, OD - lágyszárú özönfajok állományai, P2a - üde és nedves cserjések, P45 - fáslegelő, fáskaszálók, legelőerdők, gesztenyeliget, S6 - nem őshonos fajok spontán állományai	6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórét (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)
KE-2	mocsárrét	D34 - mocsárrét	6440 - <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétei

Kezelési egység	Elnevezés	Érintett élőhelytípusok	Érintett Natura 2000 élőhelyek
KE-3	láprétek	D1 - meszes láprétek, rétlápok (<i>Caricion davallianae</i>), D2 - kékperjés rétek	6410 - Kékperjés láp- rétek meszes, tőze- ges vagy agyagbemosó- dásos talajokon (<i>Mo- linion caeruleae</i>), 7230 - Mészkedvelő üde láp- és sásrétek
KE-4	nádas, sásos	B1a - nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások, B2 - harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti nö- vényzet, B4 - lápi zsombékosok, zsombék-semlyék komplexek, B5 - nem zsombékoló magassásrétek, P2a - üde és nedves cserjések	-
KE-5	száraz és félszáraz gyepek	H4 - Erdőssztyeprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok, H5b - homoki sztyeprétek, P2b - galagonyás-kökényes-borókás szá- raz cserjések	6210 - Meszes alap- közetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változa- taik (<i>Festuco-Brome- talia</i>), 6260* - Pan- non homoki gyepek
KE-6	szántóterületek	T1 - egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák, T6 - extenzív szántók	-
KE-7	honos fafajú üzemtervezett erdők	J1a - fűzlápok, J2 - láp- és mocsár- erdők, J4 - fűz-nyár ártéri erdők, J5 - égerligetek, J6 - keményfás ártéri erdők, K1a - gyertyá- nos-kocsányos tölgyesek, P1 - ősho- nos fafajú fiatalosok, P3 - újon- nan létrehozott, őshonos vagy ide- genhonos fafajú fiatal erdősítés, P8 - vágásterületek, RB - őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pi- onír erdők, RDa - őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves szár- mazékerdők, RDb - őshonos lom- bos fafajokkal elegyes idegenho- nos lombos és vegyes erdők	91E0* - Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxi- nus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (Alno- Padion, Alnion inc- anae, Salicion albae), 91F0 - Keményfás li- geterdők nagy folyók mentén <i>Quercus ro- bur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxi- nus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (Ulmenion minoris)
KE-8	idegenhonos fafajú üzemter- vezett erdők	S1 - akácültetvények, S2 - ne- mesnyárasok, S3 - egyéb ültetett tájidegen lombos erdők, S4 - ülte- tett erdei- és feketefenyvesek, S7 - nem őshonos fajú ültetett facso-	-

Kezelési egység	Elnevezés	Érintett élőhelytípusok	Érintett Natura 2000 élőhelyek
		portok, erdősávok és fasorok	
KE-9	Nem üzemtervezett erdők, facsoportok, erdősávok	P7 - hagyományos fajtájú, extenzi- ven művelt gyümölcsösök, RA - őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok, RB - őshonos fajú puhafás jellegtelen vagy pionír er- dők, RC - őshonos fajú kemény- fás jellegtelen erdők, RDa - ősho- nos lombos fajokkal elegyes fenyves származékerdők, RDb - őshonos lombos fajokkal ele- gyes idegenhonos lombos és ve- gyes erdők	-
KE-10	vizes élőhelyek, csatornák és kisvízfolyások	B2 - harmatkásás, békabuzogá- nyos, pántlikafüves mocsári-víz- parti növényzet, B3 - vízparti vi- rágkákás, csetkákás, vízi hídörös, métélykórós mocsarak, OA - jel- legtelen fátlan vizes élőhelyek, U8 - folyóvizek, U9 – állóvizek, RB - őshonos fajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők	3150 - Természetes eutróf tavak <i>Magno- potamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> nö- vényzettel
KE-11	tőzegbánya, bányató	U6 - nyitott bányafelületek, U7 - homok-, agyag-, tőzeg- és kavics- bányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak, U9 - állóvi- zek	3150 - Természetes eutróf tavak <i>Magno- potamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> nö- vényzettel

* kiemelt jelentőségű élőhely

KE-0 kezelési egység

(1) Kezelési egység meghatározása: A Natura 2000 területen található beépített területek, kertek, tanyák (KE-0) kis kiterjedésűek és közvetlenül nincsenek hatással közösségi jelentőségű értékekre, ezért azokra kezelési javaslatokat nem fogalmazunk meg.

(2) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* U3 falvak, falu jellegű külvárosok, U4 telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók, U10 tanyák, családi gazdaságok, U11 út- és vasúthálózat, T3 zöldség- és dísznövénykultúrák, melegházak, T11 csemetekertek, faiskolák, kosárkötő fűz ültetvények
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* -

(3) Kezelési javaslatok indoklása: Fenti élőhelyek kezelést nem igényelnek vagy esetükben nem értelmezhető a kezelés. Az emberi tevékenységgel érintett területek jellegüknél és funkciójuknál fogva nem vagy csak mérsékelten alkalmasak arra, hogy jelölő élőhelyeket lehessen fenntartani vagy kialakítani rajtuk.

KE-1 kezelési egység

(1) Kezelési egység meghatározása: üde gyepek

A vizsgált Natura területen kiterjedt élőhelytípus, szinte minden település mentén megtalálhatóak, összesen 1877 ha kiterjedésben. Mind természeti, mind gazdasági jelentősége nagy.

(2) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* E1 Franciaperjés rétek; OB Jellegtelen üde gyepek; OD Lágyszárú özönfajok állományai; P2a Üde és nedves cserjések; P45 Fás legelők, faskaszalók, legelőerdők, gesztenyeligetek; S6 Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok.
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 6510 – Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások

A tervezési területre vonatkozó kötelezően betartandó előírásokat a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet tartalmazza.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- Felületés nem megengedett. (GY01)
- Vegyszeres gyomirtás nem megengedett. (GY02)
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10)
- Hengerezés nem megengedett. (GY11)
- Gyepszellőztetés nem megengedett. (GY12)
- Kiszántás nem megengedett. (GY13)
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos. (GY14)
- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22)
- Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26)
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges (GY29)
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező. (GY30)
- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani. (GY32)
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33)
- Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni. (GY34)
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY44)
- A gyeplet évente csak egyszer lehet kaszálni.(GY80)
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117)

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok: A vízvisszatartás és vízkormányzás egyik célterülete (lásd a 3.2.2. fejezetet). A vízvisszatartás során létrehozandó időszakos kisvizek a szántók és mocsárrétek (KE-2, KE-6) mellett ezen élőhelyekre kerülnének kivezetésre.

Fakivágás, cserjeirtás: javasoljuk az idegenhonos facsoportok letermelését és újrasarjadásuk megakadályozását. Továbbá javasoljuk a sűrű cserjecsoportok (pl.: *Prunus spinosa*, *Crataegus monogyna*) ritkítását száruzással, egyedi kivágással. A fák mechanikusan és vegyszeresen is irthatók. A fásszárúak kivágása vegetációs időszakon kívül lehetséges, a tuskózás nem javasolt.

(5) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található gyeptípusok a legeltetést és a kaszálást is jól tűrik, sőt fennmaradásukhoz igénylik. A sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510) jelölő élőhely fennmaradása érdekében azonban szükségesek a javasolt korlátozások (pl. a legeltetési sűrűség egyeztetése). Az intenzív legeltetés ugyanis a gyep felszakadozását, a legelőgyomok további terjedését segíti elő, különösen a jószágállások által érintett területeken. A jószágállások környékén a fokozott trágyázás, taposás miatt gyomosodás jelenik meg, amely a terület vegetációjára károsan hat. Az intenzív kaszálás a magtermelés részleges elmaradását okozhatja, mely hosszú távon a gyep degradációját, természetességi értékének csökkenését vonja maga után. A kezelés feladata a kezelési egységen belül található gyepek természetességi állapotának hosszú távú fenntartása, illetőleg a gyomosodó gyeppragmentumok természetközeli állapotba kerülésének elősegítése, melyet a fentiekben meghatározott módon folytatott gyepkezelési munkák elősegítenek. Ezt a kaszálás, vagy alacsony (max. 1 számosállat/ha) állatlétszámmal történő legeltetés (szarvasmarha) biztosítja hosszútávon.

KE-2 kezelési egység

(1) Kezelési egység meghatározása: mocsárrétek

A területen általánosan elterjedtek a mocsárrétek, előfordulásai a völgyek középső szintjén, a láprétek és kaszálórétek közti térszínen találhatóak. A Szévíz-Principális-csatorna mentén 419 ha az összes kiterjedésük.

(2) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* D34 mocsárrétek
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 6440 – *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei.

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A kezelési egység területén a kaszálással való kezelési mód a prioritás. A leginkább megfelelő kezelési mód ez volna, de a tradicionális legelőterületeken a szarvasmarhával, lóval történő legeltetés elfogadható kezelés. A kezelési egységet alkotó élőhelyfoltok természetközeli állapotának megőrzése érdekében az érintett vadgazdálkodókkal egyeztetve javasoljuk a túltartott vaddisznó-állomány csökkentését.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A tervezési területre vonatkozó kötelezően betartandó előírásokat a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet tartalmazza.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- Felületés nem megengedett. (GY01)
- Vegyszeres gyomirtás nem megengedett. (GY02)
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10)

- Hengerezés nem megengedett. (GY11)
- Gyepszellőztetés nem megengedett. (GY12)
- Kiszántás nem megengedett. (GY13)
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos. (GY14)
- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22)
- Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26)
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges (GY29)
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező. (GY30)
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságának be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31)
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33)
- Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) kell elvégezni. (GY34)
- A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges. (GY45)
- A gyepen legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 30%-át. (GY62)
- Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal. (GY59)
- Kaszálás október 1. után lehetséges (GY78) (Magyarázat: csak az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*) és a kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*) előfordulási területein érvényes javaslat)
- Gyepterületen trágyaszarvas kialakítása tilos. (GY116)
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY117)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasolt a vízmegtartás lehetőségeinek javítása vízelvezető árkok, csatornák elzárásával, kotrásuk mellőzésével. A vízvisszatartás és vízkormányzás egyik célterülete (lásd a 3.2.2. fejezetet). A vízvisszatartás során létrehozandó időszakos kisvizek a szántók és üde gyep (KE-1, KE-6) mellett ezen élőhelyekre kerülnének kivezetésre.

(6) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található gyeptípus (*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440)) fennmaradásához a kaszálással való kezelés az optimális, a legeltetés pedig elfogadható, amennyiben az előírásjavaslatokat netartják. Az intenzív legeltetés degradálja az élőhelyt és ártalmas a jelölő lepkefajok (nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) és a sötét hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*)) állományaira is. Az intenzív legeltetés a gyep felszaka-

dozását, a legelőgyomok további terjedését segíti elő, különösen a jószágállások által érintett területeken. A jószágállások környékén a fokozott trágyázás, taposás miatt gyomosodás jelenik meg, amely a terület vegetációjára károsan hat. Az intenzív kaszálás a magtermelés részleges elmaradását okozhatja, mely hosszú távon a gyepek degradációját, természetességi értékének csökkenését vonja maga után. A kezelés feladata a kezelési egységen belül található gyepek (mocsárrétek) természetességi állapotának hosszú távú fenntartása, illetőleg a gyomosodó gyeppragmentumok természetközeli állapotba kerülésének elősegítése, melyet a fentiekben meghatározott módon folytatott gyepterkezelési munkák elősegítenek. A hangyaboglárka (*Maculinea* sp.) lepkefajok populációinak megőrzése érdekében csak az október 1. után végzett kaszálás javasolt. A vérfű hangyaboglárka imágók július elején/közepén jelennek meg, de folyamatosan kelnek friss példányok még augusztus végén is, így a rajzás esetenként szeptember közepéig eltarthat. A lepkék mozgékonyak, sokat repülnek, ám élőhelyüket nem hagyják el. A nőstények kikelésük után rövid időn belül párosodnak. Mindkét ivar fő nektárforrása az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*), ugyanakkor a vérfű még ki nem nyílt virágait a nőstények peterakás céljából is látogatják. Ilyen virágzatok különösen július közepétől augusztus közepéig találhatók bőséggel, noha kisebb mennyiségben még a rajzás vége felé is rendelkezésre állnak. A hernyó a növény tápanyagokban leggazdagabb részét – a virág pollenjét vagy az éppen kifejlődő magocskákat – fogyasztja. A vérfű virágváckában töltött szűk egy hónap alatt az első négy vedlésen átesve éri el azt a fejlettségi kort, amikor elhagyja a virágzatot, és vékony szövődékszálakon a talajra ereszkedik. A túl korai (azaz október 1-je előtt végzett) kaszálás azért okozhat jelentős kárt a populációban, mert a lárvák ekkor még a tápnövényen, és nem a hangyafészkekben tartózkodnak. Ilyenkor nincs jelentősége annak sem, hogy a széna a területen marad-e vagy pedig bálázásra kerül, mivel előbbi esetben a hernyók táplálékforrása, utóbbi esetben pedig maguk a lárvák pusztulnak el. A kezelési egységen a gyepek fenntartása érdekében indokolt a fent meghatározott szigorú feltételekkel folytatott területhasználattal fenntartása, elsősorban kaszálással, azonban a szarvasmarhával történő legeltetés is kedvezőbb, mint az esetleges felhagyás. A kezelési javaslatok betartása szükséges továbbá a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) A túltartott vaddisznó állomány helyenként a mocsárréteken is jelentős károkat okozhat, mivel túráásával megbontja a növényzet borítását, számottevő kiterjedésű foltokban degradálva a szerkezetét.

KE-3 kezelési egység

(1) Kezelési egység meghatározása: láprétek

A lápteknőkben mély fekvésű, völgytalpi helyzetű tőzeges területeken többfelé megjelenik Nemesrádó, Pacsa, Zalaszentmihály és Magyarszentmiklós térségében, összesen 118 ha-on.

(2) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* D1 Meszes láprétek, rétlápok (*Caricion davallianae*); D2 Kékperjés rétek
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 6410 – Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*), 7230 – Mészkedvelő üde láp- és sásrétek

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kékperjés lápréteken kizárólag évi egyszeri, kezelő kaszálás kívánatos, a legeltetés minden formája tilos. A cserjésedés és gyomosodás ellen a kézi módszerek a legmegfelelőbbek.

A kezelési egységet alkotó élőhelyfoltok természetközeli állapotának megőrzése érdekében az érintett vadgazdálkodókkal egyeztetve javasoljuk a túltartott vaddisznó-állomány csökkentését.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások: A tervezési területre vonatkozó kötelezően betartandó előírásokat a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet tartalmazza.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- Felületés nem megengedett. (GY01)
- Vegyszeres gyomirtás nem megengedett (GY02)
- Szerves trágyázás nem megengedett. (GY07)
- Dobkaszó és talaj meghajtású rendszerek, kezelő használata tilos. (GY08)
- Fogasolás nem megengedett (GY09)
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10)
- Hengerezés nem megengedett. (GY11)
- Gyepszellőztetés nem megengedett. (GY12)
- Kiszántás nem megengedett. (GY13)
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos. (GY14)
- Tüzpázták létesítése nem megengedett. (GY15)
- Kizárólag kaszással történő hasznosítás. (GY20)
- A gyepék természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet. (GY24)
- Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26)
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (GY27)
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges (GY29)
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező. (GY30)
- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani. (GY32)
- A gyep területen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33)
- Gyep területen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajától függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni. (GY34)
- A legeltetés tilos. (GY35)
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszási terv végrehajtása. (GY79)
- A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni. (GY80)
- A gyep terület kaszálása, szárazítása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92)
- Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszási időpont után szabad kezdeni. (GY101)

- Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges. (GY104)
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező. (GY107)
- A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül. (GY109)
- Az inváziós és termőhely idegen fajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédő szer kijuttatásával kell gondoskodni, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos. (GY115)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116)
- A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető. (VA03)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A vízvisszatartással kedvezőbb állapotba kerülhetnének ezen élőhelyek. Javasolt a vízmegtartás lehetőségeinek javítása vízelvezető árkok, csatornák elzárásával, kotrásuk mellőzésével.

A vízvisszatartás és vízkormányzás egyik célterülete (lásd a 3.2.2. fejezetben).

(6) Kezelési javaslatok indoklása:

A minden hatásra érzékeny kékperjés láprétek hosszú távú fenntartása tervszerű és szabályozott kezelést igényel. A kékperjés láprétek ex lege védett lápoknak tekinthetők. A kezelés feladata a kezelési egységen belül található gyepek (amelyek a jelölő 6410 – kékperjés láprétek meszes, tözezes vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) és 7230 – mészkedvelő üde láp- és sásrétek élőhelyeknek felelnek meg) természetességi állapotának hosszú távú fenntartása, illetőleg a gyomosodó gyeppragmentumok természetközeli állapotba kerülésének elősegítése, melyet a fentiekben meghatározott módon folytatott gyeppelzési munkák elősegítenek. A kezelési javaslatok betartása szükséges továbbá a vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) és a sötét hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*) állományainak fennmaradása érdekében is. A kezelési egységen az évi egyszeri kaszálást javasoljuk, a legeltetés nem javasolt, mert az évi többszöri kaszálás, ill. a legeltetés a tapasztalatok szerint kedvezőtlenül befolyásolja ezen élőhelytípus szerkezetét és fajösszetételét. A vízelvezető árkok, csatornák kotrása javítja a belvízelvezető rendszer működésének hatékonyságát, ami kedvezőtlen hatással van a területek talajvízszintjére, hiszen a belvízelvezető csatornák a fenékszintjükig csapolják a mederrel érintkező szomszédos területek talajvízszintjét. A gyorsan lecsökkenő talajvízszint a láprétek kiszáradásához, degradációjához vezet. A túltartott vaddisznó állomány a helyenként a lápréteken is jelentős károkat okozhat, mivel túrásával megbontja a növényzet borítását, számottevő kiterjedésű foltokban degradálva a szerkezetét. A cserjés foltok meghagyásával kapcsolatban az előírás-javaslat a közösségi jelentőségű sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) esetleges előfordulása miatt került a listába. Mivel a láprétek nagyon ki vannak téve az inváziós magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) terjedésének, szükséges volt evvel kapcsolatban is előírás-sorok beépítésére, mivel a faj sűrű állományaival veszélyezteti a láprétek fennmaradását.

KE-4 kezelési egység

(1) Kezelési egység meghatározása: nádas, sásos

A Natura területen elterjedt élőhelytípusok tartoznak ide, ezek előfordulásai a lápteknőkben mélyfekvésű, völgytalpi helyzetű tözezes területeken, csatornák, tavak partján találhatóak meg 1092 ha kiterjedésben.

(2) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* B1a nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások; B4 Lápi zsombékosok, zsombék-semlyék komplexek; B5 Nem zsombékoló magassásrétek; P2a Üde és nedves cserjések
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* -

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A kezelési egységet alkotó élőhelyfoltok természetközeli állapotának megőrzése érdekében az érintett vadgazdálkodókkal egyeztetve javasoljuk a túltartott vaddisznó-állomány csökkentését.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A tervkészítéskor nincsenek érvényben nádas művelési ágra kötelezően betartandó, kompenzációs előírások.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- Felületés nem megengedett. (GY01)
- Vegyszeres gyomirtás nem megengedett. (GY02)
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10)
- Hengerezés nem megengedett. (GY11)
- Gyepszellőztetés nem megengedett. (GY12)
- Kiszántás nem megengedett. (GY13)
- A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos. (V07)
- A vízi növényzet és a part menti növényzet irtása (vágás, nádégetés, cserjék kivágása) tilos. (V14)
- Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos. (V19)
- A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kialakítani. (V41)
- A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni kell. (V42)
- November 1. és február 15. között lehet nádaratást folytatni, a mindenkori időjárási és talajviszonyok figyelembe vételével. (V45)
- A nádas minimum 30-40%-át nem szabad learatni. (V51)
- A betakarítás során a nád rizómájának megsértését kerülni kell. (V57)
- Dobkaszta és talaj meghajtású rendsodró, rendkezelő használata tilos. (GY08)
- Tüzpászták létesítése nem megengedett. (GY15)
- Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26)
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (GY27)
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33)
- Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges. (GY104)

- Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése kötelező. (GY106)
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező. (GY107)
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

(5) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasolt a vízmelegtartás lehetőségeinek javítása vízelvezető árkok, csatornák elzárásával, kotrásuk mellőzésével.

A vízvisszatartás és vízkormányzás egyik célterülete (lásd a 3.2.2. fejezetben).

(6) Kezelési javaslatok indoklása:

A természetvédelmi célú kezelési javaslatok betartása és végrehajtása az emberi beavatkozások és a klimatikus szárazodás következtében a talaj szerkezetének átalakulása, a gyomosodás, becserjésedés és a vegetáció átalakulásának megakadályozása miatt szükséges. A kezelési javaslatok betartása szükséges továbbá a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és a hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*) állományainak fennmaradása érdekében is. A túltartott vaddisznó állomány a vizes élőhelyekben és sásréteken is jelentős károkat okoz, mivel túrásával megbontja a növényzet borítását, számottevő kiterjedésű foltokban degradálva a szerkezetét. Mivel a nádasok és sásosok is nagyon ki vannak téve az inváziós magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) terjedésének, szükséges volt evvel kapcsolatban is előírás-sorok beépítésére, mivel a faj sűrű állományával veszélyezteti a láprétek fennmaradását.

A nádas egy részének meghagyását az indokolja, hogy a több éves avas nádasok táplálkozó és fészkelőhelyet nyújtanak védett vagy fokozottan védett madárfajok számára (nyári lúd (*Anser anser*), bölömbika (*Botaurus stellaris*), törpegém (*Ixobrychus minutus*), guvatfélék (Rallidae), ritka nádi énekesmadarak) és ezek állományainak fennmaradása is természetvédelmi érdek.

KE-5 kezelési egység

(1) Kezelési egység meghatározása: száraz- és félszáraz gyepek.

A féltermészetes száraz gyepek igazi teljességükben nem jelennek meg a területen. A definíció szerinti jelölő társulás csupán egy kis foltban, Kacorlagnál található, de az is átmenetet képez a kaszálórétek felé. A sudárrozsnok, szálkaperje a területen más termőhelyi szituációban van jelen. A homoki gyepekkel együtt a kezelési egység összes kiterjedése 29 ha.

(2) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- *Érintett ANÉR élőhelyek:* H5b Homoki sztyeprétek; P2b Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések Erdőssztyeprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 6210 – Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*), 6260* – Pannon homoki gyepek

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A tervezési területre vonatkozó kötelezően betartandó előírásokat a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet tartalmazza.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- Felületés nem megengedett. (GY01)
- Vegyszeres gyomirtás nem megengedett (GY02)
- Szerves trágyázás nem megengedett. (GY07)

- Dobkasza és talaj meghajtású rendszóró, rendkezelő használata tilos. (GY08)
- Fogasolás nem megengedett (GY09)
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10)
- Hengerezés nem megengedett. (GY11)
- Gyepszellőztetés nem megengedett. (GY12)
- Kiszántás nem megengedett. (GY13)
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos. (GY14)
- Tüzpászták létesítése nem megengedett. (GY15)
- Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás. (GY19)
- A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező. (GY25)
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. (GY28)
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges (GY29)
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező. (GY30)
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31)
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33)
- Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) kell elvégezni. (GY34)
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY44)
- Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal. (GY48)
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező. (GY107)
- A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1. (GY111)

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén nincs élőhely-rekonstrukció tervezve.

(5) Kezelési javaslatok indoklása:

A javaslatok betartása és végrehajtása emberi beavatkozások és a klimatikus szárazodás következtében a talaj szerkezetének átalakulása, a gyomosodás, becserjésedés és a vegetáció átalakulásának megakadályozása miatt szükséges. A szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére van szükség a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) állományainak fennmaradása érdekében. Ezen gyeptípusok fennmaradását az alacsony állatlétszámmal történő legeltetés biztosítja hosszútávon.

KE-6 kezelési egység

(1) Kezelési egység meghatározása: szántók

Sokféle előfordulnak szántók a Natura területen, összesen 2262 ha kiterjedésben.

(2) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* T1 Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák; T6 Extenzív szántók
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

Jelenleg a szántó művelési ágú területekre kötelezően betartandó előírások nincsenek érvényben.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- A betakarítást követően tarlóhántás, illetve tarlóápolás kötelező. (SZ03)
- Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező. (SZ04)
- Trágya, műtrágya: természetes vizektől mért 200 m-en belül trágya, műtrágya nem deponálható. (SZ10)
- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett. (SZ19)
- Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos. (SZ21)
- Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos. (SZ22)
- Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 5 hektár. (SZ29)
- Fás szárú és lágyszárú energetikai ültetvény telepítése tilos. (SZ43)
- Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel. (SZ52)
- Szántó füves élőhelyé alakítása spontán felhagyással. (SZ53)
- Szántó füves élőhelyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel. (SZ55)
- Mezőgazdasági földterület első erdősítése. (SZ56)
- Magvetéshez kizárólag a közeli természetes gyepről származó magkeveréket, illetve kaszálékot szabad felhasználni. (SZ60)

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén a gyepé alakítás és az erdősítés támogatandó.

A vízvisszatartás során létrehozott időszakos kisvizek az üde gyepes és mocsárrétek (KE-1, KE-2) mellett ezen élőhelyekre kerülnének kivezetésre.

Az élőhelyrekonstrukció javaslatok részletes kifejtését lásd a 3.2.2. fejezetben.

(5) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési előírások fő célja, hogy a szántóknak a környező élőhelyekre kifejtett negatív hatásai mérséklődjenek. Ilyen a különböző növényvédőszeres, műtrágyák bemosódása, a fokozott gyomosodás. Hosszú távon a szántók visszagyepesítése a legtöbb szárazföldi, közösségi jelentőségű gerinctelen szempontjából pozitív lehet, leginkább a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) emelhető ki, il-

letve az erdősítés az erdei fajoknak kedvezhet, leghamarabb a díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) jelenhet meg az új erdőállományok szegélyélőhelyein.

KE-7 kezelési egység

(1) Kezelési egység meghatározása: őshonos fafajú üzemtervezett erdők

A területen kiterjedten vannak jelen erdőállományok (767 ha területen), azok szinte minden település közigazgatási határában megtalálhatóak, mind természeti, mind gazdasági jelentőségük nagy. Ide tartozik néhány idegenhonos fafajjal elegyes őshonos erdő is.

(2) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- *Érintett ANÉR élőhelyek:* J1a Fűzlápok; J2 Láp- és mocsárerdők; J4 Fűz-nyár ártéri erdők; J5 Égerligetek; J6 Keményfás ártéri erdők; K1a Gyertyános-kocsányos tölgyesek; P1 Őshonos fafajú fiatalosok; P3 Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés; P8 Vágásterületek; RB Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők; RDa Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékterdők; RDb Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 91E0* – Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 91F0 -Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*)

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A nem védett, Natura 2000 területen elhelyezkedő erdők esetében a Natura 2000 rendeltetést elsődleges rendeltetesként indokolt megállapítani és az azt megalapozó körülmény fennállásáig fenntartani minden olyan erdőrészletre vonatkozóan:

- a) amely kiemelt közösségi jelentőségű, jelölő faj jelentős állományának erdőtervben rögzített élőhelyként szolgál,
- b) amelyben kiemelt közösségi jelentőségű, jelölő erdei élőhelytípusba tartozó erdő található, vagy
- c) amelyben közösségi jelentőségű, jelölő erdei élőhelytípusba tartozó, természetes, vagy természet-szerű erdő található.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelezően betartandó előírások:

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet.

Nagykanizsai Erdőtervezési Körzet körzeti erdőterve: 96/2011 (X.17.) VM rendelet a 2011. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az érintett körzeti erdőtervek alapján folytatott erdőgazdálkodásról, 6. melléklet. Körzeti erdőterv ügyszám: XX-G-001/2309/2012. Érvényes a következő körzeti erdőterv megjelenéséig.

Zalakomári Erdőtervezési Körzet körzeti erdőterve: 85/2012. (VIII. 6.) VM rendelet a 2012. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az érintett körzeti erdőtervek alapján folytatott erdőgazdálkodásról, 12. melléklet. Körzeti erdőterv ügyszám: ZAG/01/67/2013

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében. E01

- A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeleiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, száraló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés. (E03)
- Közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természet szerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása. (E04)
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt). (E08)
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmét figyelembe véve jelölhetők ki. (E09)
- Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban. (E26) Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása. (E28)
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása. (E29)
- Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása. (E49)
- A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása. (E71)
- Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, száruzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására. (E72)
- Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető. (E88)
- A terület egészen a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. (VA02)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén nincs élőhelyrekonstrukció tervezve.

(6) Kezelési javaslatok indoklása:

A fő célja az előírásoknak a területen lévő erdők természetességének fenntartása, esetleges javítása. Hosszabb távon a több fafajból álló, változatos korösszetételű erdők kialakítása kívánatos. A nagyvadállomány leginkább az erdei élőhelyekre jelent veszélyt, de a túltartott vaddisznó állomány a vizes élőhelyekben és gyepekben is jelentős károkat okoz. Az erdei élőhelyek változatos és megfelelő szerkezetű állományainak fenntartásához, illetve kialakulásához elengedhetetlen a nagyvadállomány csökkentése. A változatos korösszetételű, idős odvas fákat, holt fát is tartalmazó erdők jelenléte az erdőlakó és/vagy xilofág közösségi jelentőségű fajok (díszes tarkalepke (*Euphydryas maturina*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), harántfogó törpecsiga (*Vertigo angustior*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*), csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)) állományainak fennmaradása szempontjából elengedhetetlen

KE-8 kezelési egység

(1) Kezelési egység meghatározása: idegenhonos fafajú üzemtervezett erdők

A területen elterjedten vannak jelen idegenhonos erdőállományok, azok szórványosan mindenütt megtalálhatóak. Összes kiterjedésük 185 ha.

(2) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* S1 Akácültetvények; S2 Nemesnyárasok; S3 Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők; S4 Ültetett erdei- és feketefenyvesek; S6 Nem őshonos fafajok spontán állományai; S7 Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet.

Nagykanizsai Erdőtervezési Körzet körzeti erdőterve: 96/2011 (X.17.) VM rendelet a 2011. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az érintett körzeti erdőtervek alapján folytatott erdőgazdálkodásról, 6. melléklet. Körzeti erdőterv ügyszám: XX-G-001/2309/2012. Érvényes a következő körzeti erdőterv megjelenéséig.

Zalakomári Erdőtervezési Körzet körzeti erdőterve: 85/2012. (VIII. 6.) VM rendelet a 2012. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az érintett körzeti erdőtervek alapján folytatott erdőgazdálkodásról, 12. melléklet. Körzeti erdőterv ügyszám: ZAG/01/67/2013

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése. (E06)
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt). (E08)
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmét figyelembe véve jelölhetők ki (E09)
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása. (E29)
- Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása. (E49)
- Felújítás táj- és termőhely honos fafajokkal, illetve faállomány típussal. (E51)
- Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása. (E54)
- A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása. (E69)
- Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, száruzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására. (E72)
- Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető. (E88)
- A terület egészén a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el

azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. (VA02)

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén az idegenhonos ültetvények az adott élőhelynek megfelelő őshonos fafajú erdőkre cserélése szükséges.

(5) Kezelési javaslatok indoklása:

Az idegenhonos faültetvények lecserélése őshonos erdőállományokra a terület természetességét nagyban növelné, mivel számos idegenhonos fásszárú invazíós módon terjed a környező jobb állapotú erdőkben és művelés alól kivont gyepekben egyaránt. A nagyvadállomány leginkább az erdei élőhelyekre jelent veszélyt, de a túltartott vaddisznó állomány a vizes élőhelyekben és gyepekben is jelentős károkat okozhat. Az erdei élőhelyek esetében tervezett fejlesztések megvalósulásához elengedhetetlen a nagyvadállomány csökkentése. A hazai fajokból álló erdők kiterjedésének növelése nem csak a jelölő erdei élőhelyek kiterjedését növelné, hanem értelemszerűen az ehhez az élőhelyhez kötődő erdőlakó és/vagy xilofág közösségi jelentőségű fajok (díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*), nagy hősincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*), csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*), nyugati pizsedenevér (*Barbastella barbastellus*) állományainak is újabb életteret jelentene és hozzájárulna fennmaradukhoz.

KE-9 kezelési egység

(1) Kezelési egység meghatározása: Nem üzemtervezett erdők, facsoportok, erdősávok

A területen mindenütt megtalálhatóak nem üzemtervezett, őshonos fafajú erdőállományok, facsoportok és erdősávok, kiterjedésük 354 ha.

(2) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- **Érintett ÁNÉR élőhelyek:** P7 Hagyományos fajtájú, extenzíven művelt gyümölcsösök; RA Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok; RB Őshonos fafajú puhafás jellegű pionír erdők; RC Őshonos fafajú keményfás jellegű erdők; RDa Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékterületek; RDb Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők
- Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Az aprítógépek elterjedésével százhektáros nagyságrendben tűntek el a természetesen kialakult, változatosságuk miatt nagy ökológiai értéket képviselő cserjések, ligetes élőhelyek. Ennek a gyakorlatnak a folytatása nem kívánatos a területen, javasoljuk, hogy a kezelési egységben ne végezzenek ilyen munkát.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások: A tervkészítéskor nincsenek érvényben nem üzemtervezett erdőkre, fasorokra kötelezően betartandó előírások.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése. (E06)
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt). (E08)

- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmét figyelembe véve jelölhetők ki. (E09)
- Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban. (E26) Óshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása. (E28)
- Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása. (E49)
- Felújítás táj- és termőhely honos fafajokkal, illetve faállomány típussal. (E51)
- A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása. (E69)
- Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető. (E88)

(5) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén nincs élőhelyrekonstrukció tervezve.

(6) Kezelési javaslatok indoklása:

Az előírások fő célja a tervezési területen található erdők természetességének javítása és hosszú távú fenntartása. Hosszabb távon a több fafajból álló, változatos korösszetételű erdők kialakítása kívánatos. A hazai fajokból álló kisebb kiterjedésű erdők, fasorok, facsoportok kiterjedésének növelése nem csak a jelölő erdei élőhelyek kiterjedését növelné, hanem értelemszerűen az ehhez az élőhelyhez kötődő erdőlakó, ill. erdőszegélyekhez kötődő és/vagy xilofág közösségi jelentőségű fajok (díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*), csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)) állományainak fennmaradása szempontjából is nagy jelentőségű lenne.

KE-10 kezelési egység

(1) Kezelési egység meghatározása: vizes élőhelyek, csatornák és kisvízfolyások

A területen mindenütt megtalálhatóak vizes élőhelyek, elsősorban csatornák és kisvízfolyások. Kiterjedésük 135 ha.

(2) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* B2 Harmatkákás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet; OA Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek; U8 Folyóvizek; U9 Állóvizek
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* -

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Ahol a vízügyi feladatok ellátása miatt a szükséges mederkeresztmetszet biztosítása elkerülhetetlené teszi a fenntartó kotrást, ott a vízfolyás-medrek aszimmetrikus, féloldali kotrása javasolható.

Javasoljuk a vízügyi kezelővel történő egyeztetés alapján a kisvízfolyások, csatornák medre mentén elhelyezkedő vizes élőhelyek (KE-2, KE-3, KE-4) talajvízháztartásának stabilizálását elősegítő, a környező területekre tényleges hatással lévő vízvisszatartás lehetőségének vizsgálatát és gyakorlati megvalósítását. A gyakorlati megvalósítás már részletes tervezést és a környező területekre gyako-

rott várható hatások alapos vizsgálatát is magában foglaló élőhely-fejlesztési vagy élőhely-rekonstrukciós beavatkozás keretében történhet meg.

Az alábbi intézkedések beépültek a 3-1 Mura alegység Vízyűjtő-gazdálkodási tervébe:

- TA1: Erózió-érzékeny területre vonatkozó művelési mód és művelési ág váltás
- HA1: Árterek helyreállítása töltések elbontásával, áthelyezésével, illetve mentett oldali vízkivezetéssel
- HM1: Mederrehabilitáció hegy- és dombvidéki kis- és közepes vízfolyásokon, beleértve fenékküszöbök, fenékgátak átépítését
- VT5: Mellékágak és hullámtéri holtmedrek élőhelyeinek vízpótlása, vízellátása, meder fenékszintjének emelése
- DU4: Völgyzárógátas tározók hasznosításának, üzemeltetésének módosítása az alvízi szempontok, illetve a hosszirányú átjárhatóság figyelembevételével
- VT1: Élőhelyek állapotának felmérése, a károsodás okainak feltárása, jelentősen károsodott víztől függő élőhelyeknél kezelési, fenntartási terv kiegészítése, készítése, javaslatok további intézkedésekre
- VT3: Károsodott, víztől függő védett élőhelyek védelme, rehabilitációja érdekében a felszíni vízhasználatok érintő beavatkozások
- VT5: Mellékágak és hullámtéri holtmedrek élőhelyeinek vízpótlása, vízellátása, meder fenékszintjének emelése

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások: -

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos. (V07)
- A vízi növényzet és a part menti növényzet irtása (vágás, nádégetés, cserjék kivágása) tilos. (V14)
- Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos. (V19)
- A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kialakítani. (V41)
- A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni kell. (V42)
- November 1. és február 15. között lehet nádaratást folytatni, a mindenkori időjárási és talajviszonyok figyelembe vételével. (V45)
- A nádas minimum 30-40%-át nem szabad learatni. (V51)
- A betakarítás során a nád rizómájának megsértését kerülni kell. (V57)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasolt a vízmelegtartás lehetőségeinek javítása. A vízvisszatartás és vízkormányzás egyik célterülete (lásd a 3.2.2. fejezetben).

(6) Kezelési javaslatok indoklása:

A vizes élőhelyek számos közösségi jelentőségű állatfajnak jelentenek élőhelyek, ilyenek a réti csík (*Misgurnus fossilis*), vágócsík (*Cobitis taenia*), halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajosgöte (*Tri-*

turus dobrogicus), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), vidra (*Lutra lutra*). A kezelési javaslatok ezen élőhelyek és az abban élő közösségi jelentőségű állatfajok állapotának fenntartását, javítását kívánja elérni.

KE-11 kezelési egység

(1) Kezelési egység meghatározása: tőzegbánya, bányató

Mesterségesen kialakított tavak többfelé megtalálhatóak Alsórajk, Hahót, Pölöske, Pötréte és Zala-szentmihály közigazgatási határaiban 656 ha-on. Aktuálisan horgászati hasznosítás alatt állnak..

(2) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- *Érintett ANÉR élőhelyek:* U6 – nyitott bányafelületek; U7 – Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödörök, mesterséges löszfalak, U9 – állóvizek.
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások: -

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos. (V07)
- A vízi növényzet és a part menti növényzet irtása (vágás, nádégetés, cserjék kivágása) tilos. (V14)
- A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kialakítani.(V41)
- A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni kell. (V42)
- November 1. és február 15. között lehet nádaratást folytatni, a mindenkori időjárási és talajviszonyok figyelembe vételével. (V45)
- A nádas minimum 30-40%-át nem szabad learatni. (V51)
- A betakarítás során a nád rizómájának megsértését kerülni kell. (V57)
- Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos. (V19)

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységbe tartozó élőhelyek is több közösségi jelentőségű állatfajnak jelentenek élőhelyet, mint a vöröshasú unkának (*Bombina bombina*), vidrának (*Lutra lutra*), mocsári teknősnek (*Emys orbicularis*). A kezelési javaslatok ezen élőhelyek állapotának fenntartását, javítását kívánja elérni, ezzel együtt várhatóan pozitív hatás gyakorolnak a kezelés egységbe tartozó élőhelyeken élő, fent említett közösségi jelentőségű fajok állományaira is.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

A Szévíz- és Principális-csatorna mentén fontos a vízviszataratás megvalósítása. Ennek egyik lehetséges módja az lenne, hogy az említett csatornákon levonuló árhullámok kapcsán kialakuló magas vízszintek esetén meg kellene teremteni a lehetőségét a meder irányából történő vízkivezetésnek a meder menti mély fekvésű vizes élőhelyek irányában. Ily módon az év során alkalmanként levonuló

árhullámok időszakos elöntést okoznának ezeken az élőhelyeken. Az ilyen jellegű természetszerű dinamikájú felszíni vízpótlás mindenképpen segítene elkerülni, hogy hosszabb szélsőséges vízhiányos állapot alakuljon ki az elöntéssel érintett vizes élőhelyeken. A másik lehetséges eszköz, a Szévíz- és Principális-csatornák mentén található vizes élőhelyeket érintő belvízelvezető csatorna- és árokrendszerben a vízlevezetés lassítása, ill. vízvisszatartással medertározás megvalósítása. Ennek eszköze lehet bizonyos intenzív hasznosítású mezőgazdasági területek vízelvezetésében szerepet nem játszó belvízelvezető árkok vagy csatornák vízszállító képességének javítását célzó fenntartási jellegű munkálatok teljes elhagyása, valamint élőhely-rekonstrukciós célú fenékküszöbök, vízvisszatartó tiltós műtárgyak létesítése.

A vízvisszatartás fő célja különböző tartósságú vízborítással érintett időszakos kisvizek létrehozása. Ezen kisvizek ívóhelyet jelentenének a halaknak, táplálkozó- és szaporodóhelyet kétéltűeknek, madaraknak és gerincteleneknek egyaránt. A vízvisszatartás a tartósabb felszíni vízborítás kialakulásán túl a talajvízszint gyors csökkenése ellen hat, minek következtében mindenképpen javítaná az állapotát a talajvíztől függő ökoszisztémáknak, mint például a lápréteknek, mocsárréteknek. Közösségi jelentőségű fajok közül a sötét hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*), vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*), hárántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és vidra (*Lutra lutra*) állományaira lenne kedvező hatással. Az év során alkalmanként előforduló árhullámok időszakos elöntéseket eredményezhetnének, amely jelentősen javíthatná a csatorna menti vizes élőhelyek természeti állapotát, valamint a Principális-csatorna esetében az említett élőhelyekre történő tudatos vízkivezetés puffertározó kapacitásként is funkcionálhatna csökkentve a lakott és gazdasági szempontból jelentős intenzív mezőgazdasági területek árvízi elöntésének kockázatát is. A vízkivezetés gyepeken, szántókon vagy mély fekvésű nádas dominanciájú vizes élőhelyeken kerülnének kialakításra (KE-1, KE-4, KE-6), célterületei pedig az üde gyepek, mocsárrétek, láprétek, nádasok, sásosok és nedves élőhelyek (KE-1, KE-2, KE-3, KE-4 és KE-10). Természetesen az ilyen jellegű belvízelvezető csatornahálózatot érintő élőhely-rekonstrukciós beavatkozásoknak már a koncepcionális tervezése is csak a vízügyi kezelő NYUDUVIZIG szakembereivel történő közös feladat és érdekegyeztetéssel valósítható meg. A koncepcionális tervezést részletes műszaki tervezésnek és a környező lakott és mezőgazdasági területekre is kiterjedő hatástanulmánynak, hatáselemzésnek és megvalósíthatósági dokumentációnak kell követnie.

A KE-1 esetében javasoljuk az idegenhonos facsoportok letermelését és újrasarjadásuk megakadályozását. Továbbá javasoljuk a sűrű cserjecsoportok (pl.: *Prunus spinosa*, *Crataegus monogyna*) ritkítását szárzúzással, egyedi kivágással. A fák mechanikusan és vegyszeresen is irthatók. A fás száruak kivágása vegetációs időszakon kívül lehetséges, a tuskózás nem javasolt.

A terület jelenleg szántó művelési ágú területein (KE-6. kezelési egység) – különösen az évtizedek óta gyepeként hasznosított területeken – szorgalmazni és támogatni kell a művelési ág váltást és a gyepeként való hasznosítást. Természetbarát módon történő gyepesítés javasolt, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyep kialakulásának elősegítésére. Tájidegen magkeverékek használata helyett a termőhelyre jellemző őshonos fajok vetése javasolt. Vonalas létesítmények illetve szántóterületek mentén őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése kívánatos. Fontos kiemelni legelőterületeken a fás legelők kialakítását is, ezek nagy mértékben segítik a xilofág közösségi jelentőségű állatfajok (nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)) állományainak megőrzését.

A KE-8-9. kezelési egységben: Az idegenhonos és tájidegen erdőállományokat (akác, erdeifenyő) mielőbb, de legkésőbb a vágásérettség elérése után a termőhelynek megfelelő őshonos állományokra kellene cserélni. Fontos törekedni az állományok elegyességére. Az erdőtelepítések során olyan fa- és cserjefajokat kell telepíteni, amelyek útján növelhető lenne a jelölő élőhelyek kiterjedése, ez által pedig a fához kötődő közösségi jelentőségű állatfajok populációi is erősödnének (díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cer-*

vus), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*), csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*), nyugati pisedenevér (*Barbastella barbastellus*)). A kívánatos jelölő élőhelyek a mélyebben fekvő területeken: enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), magasabb térszíneken pedig a keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*).

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Az egyes fajokkal kapcsolatosan a fajvédelmi intézkedések túlnyomó részben élőhelykezelési jellegűek, így beépültek a kezelési egységekre megfogalmazott javaslatok közé.

KE-2: A kezelési javaslatok betartása szükséges a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) és a sötét hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*) állományainak fennmaradása érdekében.

KE-3: A kezelési javaslatok betartása szükséges a vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) és a sötét hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*) állományainak fennmaradása érdekében.

KE-4: A kezelési javaslatok betartása szükséges a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és a hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*) állományainak fennmaradása érdekében.

KE-5: A szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére van szükség a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) állományainak fennmaradása érdekében.

KE-6: hosszú távon a szántók visszagyepesítése a legtöbb szárazföldi, közösségi jelentőségű gerinctelen szempontjából pozitív lehet, leginkább a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) emelhető ki, illetve az erdősítés az erdei fajoknak kedvezhet, leghamarabb a díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) jelenhet meg az új erdőállományokban.

KE-7: A változatos korösszetételű, idős odvas fákat, holt fát is tartalmazó erdők jelenléte az erdőlakó és/vagy xilofág közösségi jelentőségű fajok (díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*), nagy hősincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), harántfogó törpecsiga (*Vertigo angustior*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*), csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*), nyugati pisedenevér (*Barbastella barbastellus*)) állományainak fennmaradása szempontjából elengedhetetlen.

KE-8: Ugyancsak az előző fajok miatt van nagy jelentősége az idegenhonos állományok őshonos állományokra való cserjének.

KE-9-10: A vizes élőhelyek számos jelölő vagy közösségi jelentőségű állatfajnak jelentenek élőhelyek, ilyenek a réti csík (*Misgurnus fossilis*), vágócsík (*Cobitis taenia*), halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), vidra (*Lutra lutra*). A kezelési javaslatok ezen élőhelyek és az abban élő közösségi jelentőségű állatfajok állapotának fenntartását, javítását kívánja elérni.

A jelölő fajok védelme érdekében a Natura 2000 területen további specifikus fajvédelmi intézkedés foganatosítása nem indokolt.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

Élőhelyek: A tervezés alapját jelentő élőhelyterképezés 2013 és 2014 folyamán készült el. A jövőbeni kutatások célja a területen előforduló, illetve potenciálisan megjelenő közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok állományváltozásának követése.

A közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének monitorozására javasoljuk az NBmR protokoll szerinti élőhely-térképezés elvégzését 10-12 évente. Javasolt a jelölő élőhelyek állományainak állapotát is 1-1 mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre, erdőkre és vizes élőhelyekre kidolgozott vonatkozó módszertan.

A jelölő lepkefajok monitorozása NBmR módszertan szerint végezhető, 5 évente.

A jelölő harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*) több milliárdosra becsülhető állományát elégséges 10 évente monitorozni, és akkor is csak jelenlét/hiány megállapítása szükséges.

A jelölő és közösségi jelentőségű halfajok monitorozása 10 évente javasolt, NBmR módszertan szerint.

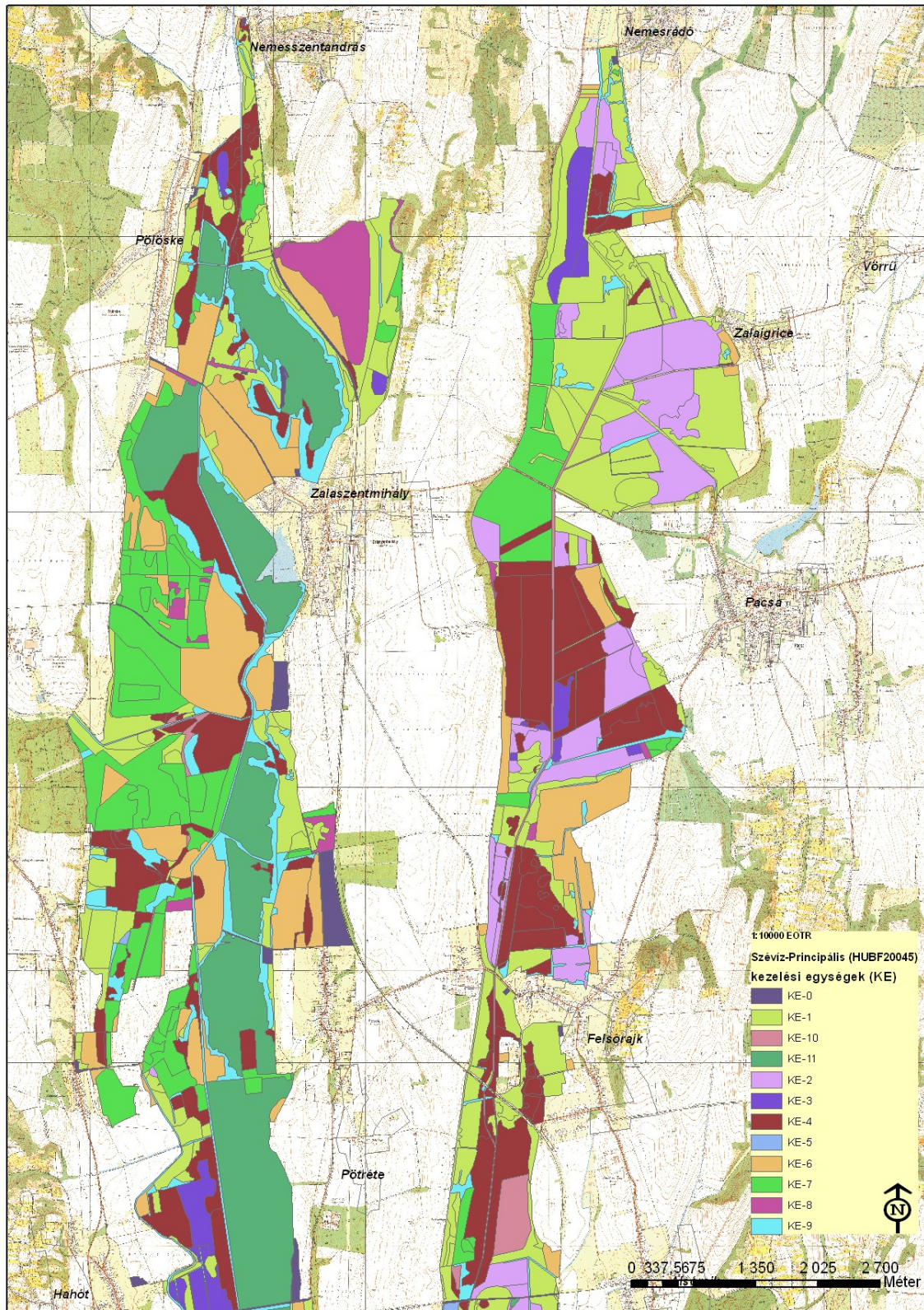
A jelölő kétéltűfajok (vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajosgötte (*Triturus dobrogicus*) és mocsári teknős (*Emys orbicularis*)) állományát NBmR protokoll szerint javasolt monitorozni, 10 évente.

A jelölő nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*) monitorozását javasolt legalább 6 évente elvégezni. Ezen fajok esetén a jelenlét-hiány adatok felvétele mellett a potenciális élőhelyek alkalmasságának monitorozása javasolható. A nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*) esetében az imágók mellett a kirepülő nyílások alapján kell monitorozni.

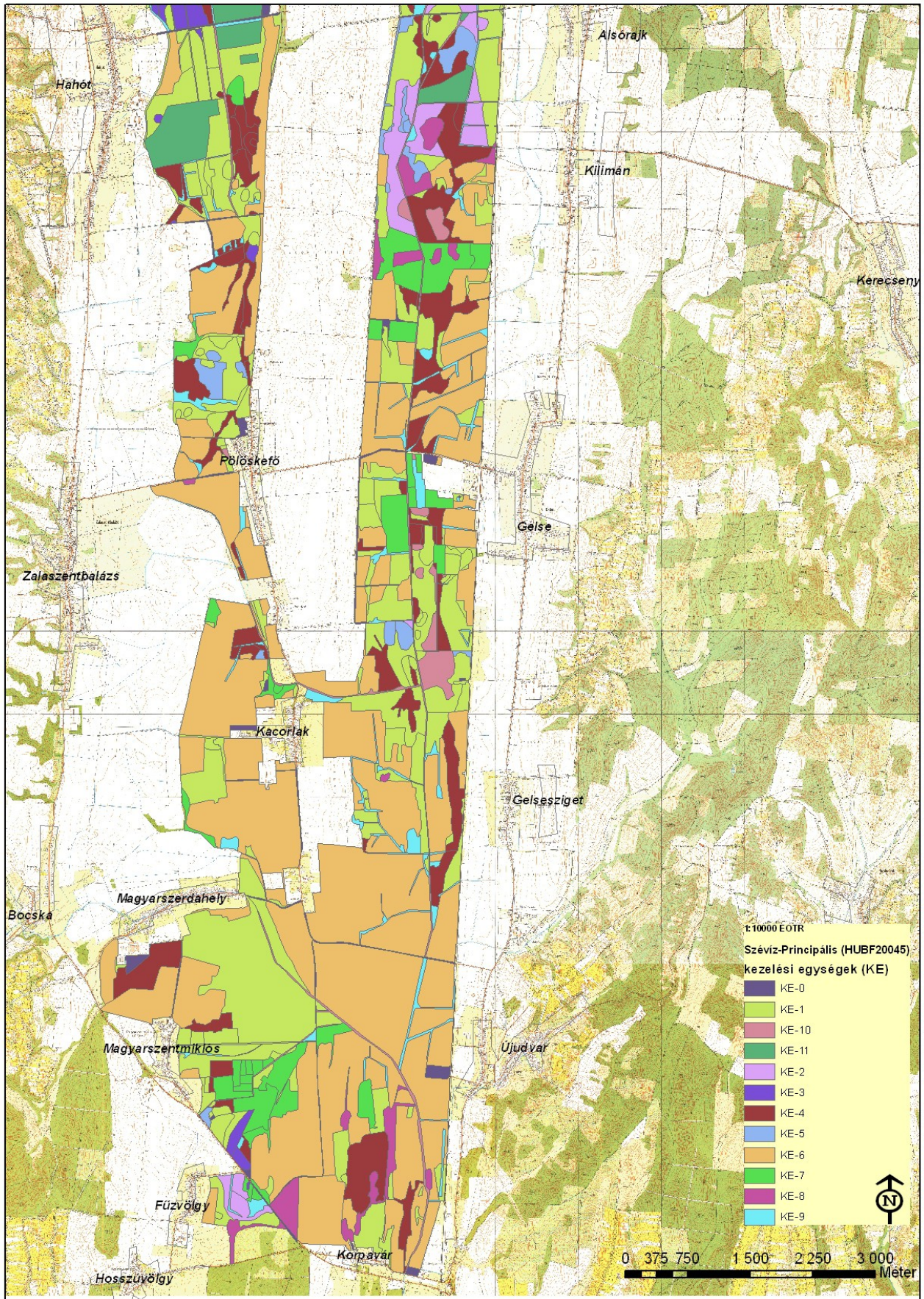
A jelölő denevérfajok monitorozása javarészt echolokációs hangjaik felvételén és elemzésén alapuló módszerrel történhet, a megfelelő hálózóhelyek hiánya miatt. Az épületpadlásokon kolóniákat alkotó csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*) esetében a potenciális tanyahelyek kölykezési időszakban való felkeresése és átvizsgálása is jó eredményeket adhat. A vizsgálatokat 5 évente indokolt elvégezni.

3.2.5. Mellékletek

A tervezési terület kezelési egységei

A Szévíz-Principális-csatorna kezelési egységei. Északi rész. 2014.10.23.

A Szévíz-Principális-csatorna kezelési egységei. Déli rész. 2014.10.23.

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület a Szévíz-Principális-csatorna (HUBF 20045) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A fent hivatkozott Natura 2000 területen belül országos jelentőségű védett természeti területek a foltszerűen megjelenő ex lege védett lápok és a pontszerűen megjelenő földvárak, melyekre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

A tervezési terület átfed több helyi jelentőségű védett természeti területtel, a pölöskei bükkössel, Pölöskei-tóval és a Pölöskei-tó partja elnevezésével, mely területrészekre az azokat kihirdető jogszabályok határoznak meg további szabályokat.

Továbbá a terület egésze az országos ökológiai hálózat része, 93 % magterület és 7 % a pufferzónába tartozik (ld. 1.6. fejezet).

A gyepterületek nagy részét kaszálóként vagy legelőként magángazdálkodók használják, az erdők esetén a magánerdő gazdálkodók a jellemzők, az állami tulajdonú erdőkben a Zalaerdő Zrt. az erdőgazdálkodó.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

Az Unió csatlakozást követően hazánk támogatási rendszere a többi tagállaméhoz harmonizáltan alakult ki az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekre is. Az egységes területalapú támogatáson (22/2010. (III.16.) FVM rendelet) felül a mező- és erdőgazdálkodás során igénybe vehetőek kompenzációs jellegű kifizetések, illetve a környezet- és természetvédelmi célú mező- és erdőgazdálkodási támogatások. A 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe.

A Natura 2000 területen található, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a 41/2012 (IV. 27.) VM rendelet alapján a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függő összegű lehet. Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető horizontális szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetőek el a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet jelenleg hatályos rendelkezései alapján. Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetőek igénybe a 124/2009. (IX.24.) FVM rendelet alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető. A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a „Szévíz-Principális-csatorna (HUBF20045)” Natura 2000 területe az alábbi azonosítóval jelzett fizikai blokkokban található. A blokkok száma 320, összterületük 9332,5 ha, támogatható terület 6666 ha.

Azonosító	Összes terület	Támogatható terület
YKUEJ-J-12	60.99	36.62
YL9UJ-E-12	2.55	2.48
YKY1J-8-12	41.65	38.15
YL3UJ-7-12	12.36	10.27
Y167J-4-12	6.99	3.85
YNHUE-L-12	38.21	35.25
Y9MEJ-2-12	11.90	0.00
Y2D7J-C-12	63.34	45.01
Y1T7J-Q-12	81.08	1.84
Y28MJ-M-12	15.99	10.36
YRK1J-2-12	122.59	0.00
Y29UJ-V-12	9.88	9.36
Y2MEJ-T-12	12.29	11.31
YLEEJ-5-12	17.47	0.67
YD7EJ-Q-12	17.51	15.16
YDFMJ-6-12	3.24	2.94
Y17EJ-C-12	78.61	67.64
Y38MJ-N-12	15.97	11.80
YLNMJ-L-12	4.62	3.17
YE2MJ-T-12	0.91	0.91
YM8MJ-7-12	27.22	26.92
Y9UEJ-8-12	15.24	0.00
YDNMJ-D-12	2.64	2.56
YLY1J-9-12	17.51	16.66
YAK1J-L-12	3.43	0.62
YAFMJ-4-12	7.72	5.52
YLUEJ-K-12	71.62	12.46
YM3UJ-8-12	0.87	0.87
YJHUJ-K-12	39.01	1.36
YEL7J-X-12	7.91	6.41
YENMJ-E-12	12.15	10.35
YK07J-F-12	18.86	0.47
YMMEJ-D-12	72.93	0.00
Y407J-1-12	36.67	32.25

Y48MJ-P-12	11.48	11.09
Y4VMJ-A-12	91.13	0.16
YN2MJ-2-12	78.02	74.52
Y4Y1J-T-12	48.96	3.30
Y72MJ-L-12	98.49	21.91
YANMJ-A-12	5.92	4.79
Y867J-C-12	75.62	32.12
YN67J-R-12	17.67	8.37
YFNMJ-F-12	13.99	13.74
YNEEJ-7-12	4.01	3.33
YAMEJ-3-12	18.88	17.37
YFUEJ-E-12	104.79	0.00
YNK1J-X-12	46.17	39.00
YNPUJ-W-12	16.32	4.88
YF7EL-V-12	21.26	20.44
Y88MJ-U-12	61.97	0.00
YPWUL-7-12	12.26	11.26
YH67J-L-12	10.00	2.61
YQ1EL-X-12	11.48	7.02
YFWUL-Y-12	1.55	1.50
YQ3UL-E-12	14.31	14.20
YPY1L-F-12	7.43	5.54
YPPUL-1-12	50.55	0.00
YPT7L-H-12	31.39	27.69
YKPUJ-T-12	12.27	6.80
Y91EJ-E-12	74.95	78.37
YQ8ML-D-12	77.45	43.79
Y8C1J-A-12	102.31	3.36
Y8Y1J-X-12	20.38	15.01
Y48ML-R-12	18.37	0.00
Y31EL-9-12	6.86	0.00
Y4FML-Y-12	3.90	3.60
YQC1L-V-12	29.68	24.28
YFT7L-8-12	1.27	1.02
YFVML-Q-12	106.87	1.84
YF1EL-N-12	3.67	0.00
YH07L-F-12	2.16	1.58

YQD7L-4-12	36.52	0.00
YR67L-X-12	51.04	37.13
YHK1L-U-12	10.33	9.54
YRL7L-C-12	179.49	10.87
YF51L-D-12	64.92	64.28
Y5R1L-P-12	127.13	65.64
Y9C1L-E-12	15.12	13.67
YA7EL-Q-12	3.70	3.41
YU8ML-H-12	29.77	6.74
YTVML-3-12	5.63	5.30
YU07L-T-12	9.34	8.38
YTT7L-L-12	31.37	21.60
YTNML-V-12	90.70	54.07
YT-MEL-M-12	31.53	30.21
YT67L-Y-12	30.72	17.77
YUFML-P-12	85.53	52.54
YDL7L-Y-12	2.99	2.67
YDR1L-X-12	12.20	11.66
YV7EL-9-12	25.35	21.40
YLC1L-Q-12	0.98	0.98
YL9UL-H-12	2.99	2.73
YVL7L-F-12	46.30	45.56
YDNML-F-12	15.06	15.06
YF07T-M-12	6.41	6.14
YF67T-U-12	11.50	0.00
Y067T-C-12	78.12	72.45
YFK1T-1-12	0.62	0.62
YF7ET-3-12	77.17	55.23
YQUET-Y-12	8.37	8.37
YQY1T-P-12	11.33	10.45
YQFMT-T-12	4.51	3.83
YQR1T-H-12	5.30	5.17
YR07T-X-12	5.21	5.05
Y3NMT-C-12	9.44	8.55
Y4K1T-N-12	9.56	8.24
YR51T-W-12	40.91	38.31
YRC1T-4-12	11.58	8.65
YR3UT-N-12	5.15	1.50
YHL7T-9-12	2.11	1.78

Y3Y1T-2-12	2.58	1.48
YRL7T-K-12	12.02	11.79
YHMEL-A-12	2.92	2.92
YH67T-V-12	49.66	47.86
YHK1T-2-12	4.07	1.41
Y5FMT-7-12	1.93	1.10
YRT7T-R-12	12.02	11.79
Y03UK-M-12	93.51	71.47
Y07EK-C-12	96.30	89.82
YTVMK-2-12	62.23	54.45
Y41EK-9-12	128.81	64.09
YU7EK-7-12	42.33	39.70
Y4FMK-X-12	62.49	62.49
Y4C1K-7-12	4.90	3.92
Y51EK-A-12	9.01	7.79
Y58MK-R-12	92.29	89.49
YF8MK-3-12	23.45	21.36
Y5R1K-N-12	40.21	38.23
Y667K-A-12	93.48	88.48
Y551J-1-12	61.97	0.00
Y68MJ-R-12	59.69	58.03
Y7MEJ-Y-12	83.12	83.12
YVEEK-F-12	55.29	53.96
YV-WUK-C-12	20.34	19.74
YM-HUK-P-12	7.55	1.81
YW-HUK-Y-12	1.04	1.04
YWT7K-N-12	154.92	135.00
YD7EK-R-12	51.48	35.89
YN8MJ-8-12	373.77	361.76
YNNMJ-N-12	47.65	37.37
YF8ML-4-12	69.83	69.74
YDR1K-W-12	110.25	105.30
YYEEK-K-12	21.95	21.46
YVR1M-F-12	12.57	11.45
Y8UEJ-7-12	21.10	17.99
YQL7L-A-12	2.30	0.81
YQNML-T-12	7.57	4.27

YWD7M-A-12	15.59	13.98
Y1K1M-D-12	15.69	11.57
YQT7L-J-12	8.10	4.22
Y28ML-P-12	25.91	20.60
YQR1L-9-12	0.66	0.44
YR07L-Q-12	12.06	10.68
YRFML-M-12	10.07	6.98
Y3MEL-W-12	10.97	9.65
Y4R1L-N-12	90.42	64.39
Y507L-4-12	87.09	84.80
YRD7L-5-12	12.96	0.00
YRC1L-W-12	2.64	2.15
YLEEM-8-12	11.06	9.13
YR51L-P-12	22.62	21.16
YXL7M-K-12	3.24	2.18
YHL7L-3-12	1.24	1.07
YX67M-5-12	8.51	4.83
Y4Y1L-V-12	6.71	0.00
YTL7L-D-12	57.35	48.69
Y807L-7-12	21.26	19.58
Y81EL-F-12	9.71	8.64
YTFML-N-12	84.38	67.47
YTK1L-5-12	18.44	17.22
YT-HUL-W-12	1.16	1.13
YU9UL-Q-12	55.79	45.21
YUHUL-X-12	10.85	7.72
YUK1L-6-12	2.82	2.77
YC7EL-R-12	8.28	7.77
YUR1L-D-12	24.53	23.73
YUY1L-L-12	17.48	9.34
YLMEL-E-12	5.13	3.20
YUUEL-V-12	5.95	5.94
YUMEL-N-12	13.79	9.97
YEUEL-F-12	16.96	15.46
YUT7L-M-12	48.89	37.02
YCPUM-P-12	6.43	4.67
YPVM5-J-12	21.59	19.55
YQ075-8-12	42.76	41.26

YJL7M-5-12	7.56	5.67
YV8ML-J-12	35.64	0.00
YPR1T-F-12	79.02	41.63
YVMEL-P-12	11.68	11.59
YVNML-X-12	6.44	4.85
Y0L7T-R-12	17.17	15.91
Y07ET-L-12	16.43	15.13
Y0C1T-A-12	11.00	9.90
YQ1ET-5-12	14.78	0.00
YQ51T-V-12	29.54	29.12
Y267T-E-12	46.24	42.03
YFMET-H-12	51.35	46.02
YQD7T-A-12	17.72	16.59
Y1HUT-A-12	6.33	5.70
Y0WUT-P-12	13.54	12.32
YQT7T-Q-12	18.26	17.04
Y3T7T-3-12	10.90	10.28
YVVM-T-C-12	20.58	6.11
Y407T-9-12	19.56	18.75
YEVMT-W-12	6.13	5.07
YJ51T-N-12	4.46	3.70
YEEET-8-12	15.08	13.33
Y43UT-1-12	41.34	33.30
Y5UET-D-12	55.00	52.38
Y4Y1T-3-12	20.71	0.00
Y5EET-Y-12	19.81	16.36
YEFMT-H-12	4.38	0.00
YJ8MT-D-12	8.27	7.85
Y58MT-1-12	41.24	40.52
Y62MT-U-12	5.64	5.43
Y6K1T-Q-12	6.78	6.34
Y6C1T-J-12	26.80	25.68
YT1ET-7-12	13.16	12.68
Y77ET-U-12	25.52	24.23
YT3UT-P-12	78.30	77.24
Y8MET-9-12	8.70	8.23
YTD7T-D-12	14.86	14.39
YEK1T-Y-12	21.38	20.98

YTHUT-4-12	33.89	32.06
Y8VMT-Q-12	43.30	40.30
YA67T-P-12	63.56	58.65
YAEET-5-12	8.33	7.53
Y7WUT-X-12	43.36	42.40
YU2MT-H-12	41.80	41.55
Y9C1T-M-12	34.03	31.81
Y99UT-D-12	12.89	12.03
Y9Y1T-8-12	32.71	29.81
YCEET-6-12	19.26	17.00
YD07T-K-12	20.79	17.77
YPD7T-9-12	6.82	5.41
Y0L7V-U-12	25.03	22.09
YTFMV-X-12	4.81	4.22
YTEEV-P-12	8.78	7.48
Y1Y1V-2-12	53.08	49.27
Y49UV-9-12	18.40	16.03
YU9UV-1-12	38.55	34.97
YU- WUV-M-12	34.54	23.09
YV2MV-L-12	18.94	14.28
Y5HUV-J-12	11.46	10.05
YLHUV-Y-12	3.97	1.35
YLEEV-H-12	1.54	1.40
YUL7V-P-12	85.93	63.57
YV1EV-C-12	52.69	50.35
Y567V-L-12	14.60	0.00
Y62MV-W-12	30.96	0.00
YL07V-U-12	39.79	37.27
Y507V-D-12	15.89	8.53
Y59UV-A-12	12.70	10.09
Y2MEV-5-12	75.54	72.81
Y4MEV-7-12	7.25	7.07
Y4HUV-H-12	14.74	13.40
YH07V-Q-12	4.29	3.28
YFY1V-H-12	22.70	21.78
Y2NMV-D-12	35.16	31.80
YTR1V-M-12	77.61	71.83
Y3EEV-Y-12	7.95	4.25
Y3L7V-X-12	9.94	7.66

Y3HUV-F-12	4.21	3.04
Y307V-A-12	7.86	7.33
Y32MV-T-12	5.95	5.47
Y0EEV-V-12	127.40	122.99
YJEEV-E-12	1.24	1.12
YJFMV-N-12	6.75	2.80
Y1MEV-4-12	39.10	37.48
YT67V-8-12	42.72	41.80
Y0WUV-R-12	32.28	31.87
YDR1T-5-12	33.29	31.44
YCK1T-W-12	68.05	64.52
YCC1T-P-12	61.06	59.95
YC3UT-8-12	12.97	11.59
YU67T-7-12	61.93	59.29
YDEET-7-12	32.73	31.73
YCL7T-5-12	10.42	9.96
YUC1T-6-12	2.35	1.86
YUK1T-D-12	13.91	13.08
YUHUT-5-12	1.92	1.47
YLC1T-X-12	45.24	43.59
YK- MEV-N-12	2.43	2.29
Y52MV-V-12	4.57	3.49
Y1PUV-L-12	19.47	13.41
Y0K1V-L-12	38.90	38.18
Y107V-8-12	32.88	32.79
YT7EV-H-12	18.36	17.55
YT9UV-Y-12	25.49	24.39
YUR1T-L-12	4.62	.424
YD8MT-8-12	21.26	15.04
YU51T-Y-12	7.49	7.03
YA- HUT-M-12	40.13	33.54
Y9UET-J-12	29.11	25.04
YAC1T-N-12	18.51	16.61
YTVMT-9-12	3.22	2.75
YA1ET-Q-12	5.16	3.88
YTT7T-T-12	25.51	24.19
Y9WUT-1-12	12.61	12.38
Y6UET-E-12	99.02	93.27
Y9FMT-C-12	4.55	3.86

Y91ET-P-12	3.55	3.55
Y867T-M-12	7.85	7.02
YT9UT-W-12	6.49	2.49
Y967T-N-12	8.90	7.08
Y7K1T-R-12	13.64	12.62
YR- WUT-H-12	11.49	10.22
Y6Y1T-5-12	5.44	4.73
YRVMT-8-12	124.56	121.77
YU8MT-P-12	62.52	59.19

YCMET-D-12	4.80	3.71
Y907T-F-12	25.14	17.96
YA7ET-X-12	16.90	16.25
YC9UT-F-12	5.52	5.30
YCFMT-E-12	3.84	2.48
YCT7T-C-12	4.51	1.87
YD7ET-1-12	3.39	2.79
YA07T-H-12	5.01	1.83
YTEET-M-12	10.89	8.30
Y851T-D-12	7.28	4.40

A fizikai blokkokban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára továbbá elérhető az alábbi agrártámogatási forrás:

- Egységes területalapú támogatás (SAPS), melynek mértékéről évente a Vidékfejlesztési Miniszter dönt miniszteri rendeletben. Jelenleg a 23/2013. (IV.9.) VM rendelet hatályos. A támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot feltételrendszerit tartalmazza.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gye- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó és halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj- és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek. Főként a jelentős korlátozásokkal járó tevékenységek esetében (pl kaszálási időpont korlátozása hangyaboglárkás (*Maculinea sp.*) gyepterületeken) szükség lenne ténylegesen ösztönző mértékű támogatás biztosítására.

3.3.2. Pályázatok

A Principális-csatornára vízelvezetési terv és mederkotrás helyett komplex vízkormányzási terv kidolgozása lenne célszerű, amelyet a vízügyi igazgatósággal közös vízrendezési pályázat keretében lehetne megvalósítani. A vízháztartás javítására célzó beavatkozások megoldanak a gazdálkodási problémákat, miközben a Natura 2000 területek természetességi állapotára kedvező hatást gyakorolna.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre vonatkozóan egyéb javaslat nem merült fel.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A kommunikációs munka a 43/2012. (V. 3.) VM rendelet 13. mellékletének 5.4. pontja alapján készült. Minden kötelező, és a nyomtatott ismertető kivételével minden szabadon választható kommunikációs eszköz felhasználásra került a fenntartási terv hatékony közzététele érdekében. A kommunikációs események dokumentálása a jogszabályban rögzítettek szerint történt. A postai kiértésítések minden esetben ajánlott levél formájában kerültek kézbesítésre. Az önkormányzati/földhivatali/vadászkamarai kifüggesztések tényét a hivataltól visszakerült aláírt és lepecsételt visszaigazolások, vagy hivatalos email visszaigazolások támasztják alá (szkennelt és eredeti formában is). A sajtómegjelenésről maga a publikáció szkennelve, illetve on-line megjelenés esetén elektronikusan URL címmel együtt lett archiválva.

Eszköz típusa	Dokumentum típusa	Érintettek	Időpont
Önkormányzati közzététel	a kifüggesztésre került anyag PDF másolata	gazdálkodók, tulajdonosok, települési önkormányzatok	Tervezésről szóló hirdetemény: 2013. június 6.; Lakossági fórumokra szóló meghívó és hirdetemény: 2014. június 27.; Tájékoztatás a fenntartási terv munkaverziójának elérhetőségéről: 2014. július 28.
Terepbejárás	jegyzőkönyv	gazdálkodók	2013. július
Lakossági és gazdafórum	jelenléti ív és jegyzőkönyv	gazdálkodók, települési önkormányzatok, terület tulajdonosok és vagyongezelők, nemzeti park igazgatóság	2014. július 9. (Gelse)
Honlap	www.bfnp.hu/magyar/oldalak/natura_2000_fenntartasi_tervek/	minden érdeklődő	2013. júliustól
Érintettek írásos kiértésítése (levélben és e-mailen)	ajánlott levél, e-mail, e-mail visszaigazolás	gazdálkodók, települési önkormányzatok, terület tulajdonosok és vagyongezelők, környezetvédelmi társadalmi szervezetek, nemzeti	1. értesítés (tervezési folyamat megindulásáról): 2013. június 6. – július 10. 2. értesítés (gazdafórumra meghívó): 2014. június 27. – július 3. 3. értesítés (tájékoztatás a

		park igazgatóság, bányászati jogosultságok jogosítottjai	fenntartási terv munkaverziójának elérhetőségéről): 2014. július 28.
Sajtómegjelenés	http://zaol.hu/hirek/a-termeszetvedok-ismet-megprobalhatjak-elmagyarazni-mi-az-a-natura-2000-1544453 Felhívás megjelenése a gazdafórumról Zalai Hírlapban	minden érdeklődő	1. cikk: 2013. május 23. 2. cikk: 2014. július 4.

3.4.2. *A kommunikáció címzettjei*

A Szévíz-Principális-csatorna Natura 2000 terület kapcsán a jogszabályban előírt kötelező célcsoportok mindegyikével megtörtént a kapcsolatfelvétel. A 43/2012. (V. 3.) VM rendelet 13. mellékletének 5.3. pontja alapján kötelező hat (a-f) célcsoporton felül az egyeztetési folyamat szempontjából lényeges további két szakmai csoporttal (g-h) is történt egyeztetés:

a) Gazdálkodók

A legjelentősebb gazdálkodókkal (11 fő) terepbejáráson került sor az egyéni észrevételek összegyűjtésére. Annak érdekében, hogy minél több gazdálkodóval sikerüljön egyeztetni, kapcsolatfelvétel történt a falugazdászokkal, illetve a gazdálkodók maguk is felhívták a figyelmet szomszédos földtulajdonosokkal való egyeztetésre. A felkeresett tizenegy gazdálkodóval történt egyeztetés során jegyzőkönyv és jelenléti ív került rögzítésre. Minden oldalt a terepbejáráson résztvevők aláírásukkal hitelesítettek. A terepbejáráson minden alkalommal fel lett hívva a gazdák figyelme a gazdafórumokra, illetve a későbbi véleményalkotás lehetőségére. (Jegyzőkönyveket ld. szkennelve a mellékletek között)

b) A Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői

A földtulajdonosok és vagyonkezelők kiértesítése önkormányzati és földhivatali kifüggesztés útján valósult meg. Kiértesítés és kifüggesztés történt a tervezési folyamat megindulásáról, a fórumokról és a munkaanyag nyilvános internetes elérhetőségéről. A kiértesített földhivatalok: Zala Megyei Kormányhivatal Földhivatala, Körzeti Földhivatal (Nagykanizsa, Leni, Letenye, Zalaegerszeg)

c) Helyi érintettségű környezetvédelmi társadalmi szervezet

A tervezési folyamatról 21, a területen tevékenykedő környezetvédelmi szervezet került kiértesítésre (környezet- és természetvédelmi egyesületek, alapítványok, szövetségek, vadásztársaságok, társulások).

A gazdafórumról és a tervezési folyamat lezárásáról már csak azok lettek kiértesítve, akik ezt külön jelezték. (A kiértesítések időpontjait ld. 3.4.1. fejezet: „Érintettek írásos kiértesítése (levélben és e-mailben)”))

d) A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság

A jelen fenntartási tervben szakértőként nevesített partner a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság, amely a fenntartási terv szakmai megalapozásában teljes mértékben részt vesz. Így külön

egyeztetésre nem volt szükség. A gazdálkodókkal folytatott egyeztetés eredményei, azok megvitatása a gazdafórumon a nemzeti parki szakemberekkel szoros együttműködésben valósult meg.

e) Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok

A tervezési terület 24 önkormányzatot érint: Alsórajk, Felsőrajk, Fűzvölgy, Gelse, Gelsesziget, Hahót, Hosszúvölgy, Kacorlak, Kilimán, Magyarszentmiklós, Magyarszerdahely, Nagykanizsa, Nemesrádó, Nemessándorháza, Nemesszentandrás, Pacsa, Pölöske, Pölöskefő, Pötréte, Söjtör, Újudvar, Zalaigrice, Zalaszentbalázs, Zalaszentmihály. Minden önkormányzat személyesen lett felkeresve első alkalommal (2013. június hó). Az ekkor átadott tájékoztató levélből a tervezési folyamat megindulásáról kaptak hírt. A levélből megismerhették a kapcsolattartás útvonalait és a honlap elérhetőségét. A tájékoztató levél mellé az önkormányzatok egy hirdetőtáblára készített lakossági hirdetményt is kaptak, amelyet a kifüggesztés szabályai szerint közzé tettek. Az önkormányzatok 2014. 06. 27-én ajánlott küldeményként kaptak lakossági fórumokra szóló meghívót és hirdetményt. További egy alkalommal 2014. 07. 28-án ajánlott levélben értesítést kaptak a fenntartási tervek munkaverzióinak nyilvános internetes elérhetőségéről.

A Zala Megyei Kormányhivatal alá tartozó államigazgatási szervek háromszori alkalommal, ajánlott levélben (és ahol lehetséges volt, e-mailben egyaránt) kerültek kiértesítésre a tervezési folyamatra való felhívásról. Kiemelt figyelmet szenteltünk az erdészeti igazgatósággal való egyeztetésre, mivel a Natura 2000 erdőgazdálkodókhöz csak rajtuk keresztül lehet elérni. Első alkalommal a tervezési folyamat megindulásáról (e-mailen 2013. 07. 10., ajánlott levél 2013. 07. 08.), második alkalommal a lakossági fórumon való részvételre történő meghívót küldtük ki (e-mailen 2014. 07. 03., ajánlott levél 2014. 06. 27). Harmadik alkalommal kiértesítést kaptak a fenntartási tervek munkaverzióinak nyilvános internetes elérhetőségéről (e-mail és ajánlott levél egyaránt 2014. 07. 28-án került kiküldésre). Az értesítésben érintett államigazgatási szervek:

- Zala Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága
- Zala Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóság Nagykanizsai Iroda
- Zala Megyei Kormányhivatal Földhivatala
- Körzeti Földhivatalok (Nagykanizsa, Lenti, Letenye)
- Zala Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatóság
- Zala Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság Kirendeltség – Lenti
- Zala Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal
- Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság
- Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Nyugat-dunántúli Vízügyi Hatóság

f) Bányászati jogosultságok jogosítottai, valamint ezek gazdasági érdekképviselői szervei

A bányászattal érintett vállalkozások és szervezetek három alkalommal kerültek kiértesítésre ajánlott levél és email formájában. Az első kiértesítésben tájékoztatást kaptak a tervezési folyamatba való bekapcsolódásra (2013.07.08-10.). A gazdasági társaságoktól nem érkezett semmilyen igény vagy javaslat a tervdokumentumhoz kapcsolódóan. Második alkalommal a lakossági fórumon való részvételre történő meghívót kapták meg (e-mailen 2014. 07. 03., ajánlott levél 2014. 06. 27). Harmadik alkalommal kiértesítést kaptak a fenntartási tervek munkaverzióinak nyilvános internetes elérhetőségéről (e-mail és ajánlott levél egyaránt 2014. 07. 28-án került kiküldésre).

A Szévíz-Principális-csatorna Natura 2000 terület kapcsán kiértécsített bányászati tevékenységgel kapcsolatos hatóságok és szervezetek: Hidroterra Kft., Ökoker Kft., Bioland Tőzégfeldolgozó Kft., Hahót – Gánt Kő és Tőzeg Kft., Beregi Tőzeg '97 Kft., Agroexim-Kanizsa Mezőgazdasági és Szolgáltató Kft., Pécsi Bányakapitányság, Veszprémi Bányakapitányság, Kerka-Kavics Bányászati Kft., Hödlbeton Kft., Greenvital Kft.

g) Vadászati szakmai képviselet és szövetség

Megtörtént az egyeztetés a Zala Megyei Vadászkamarával (Zala megyei sportvadászok érdekképviselete) és a Zala Megyei Vadászszövetséggel (Zala megyei vadászatra jogosult szervezetek érdekszövetsége). Mindkét szervezet elektronikus levélben kapott értesítést a tervezési folyamatról. A levél mellékletként megküldésre került a vadászatra jogosultak számára szóló értesítés is, amelyet a szervezet saját belső levelezőrendszerén és hivatalos hirdetőtábláján is közzétett. A Zala Megyei Vadászkamara és Vadászszövetség titkárával személyes egyeztetés is történt 2013.07.10-én Gelsén, ahol ismertetésre került a fenntartási tervek célja, illetve számos, Natura 2000 gyepgazdálkodással és vadgazdálkodással összefüggő kérdés került megvitatásra. Hasonlóan a többi érintetthez további két esetben is sor került a kiértécsítésre a fenti szervek esetében (2014.06.27-én a lakossági és gazdasági fórum időpontjáról, 2014.07.28-án a fenntartási tervek nyilvános internetes elérési helyéről).

h) Vízi társulatok

A Szévíz-Principális-csatorna Natura 2000 területen a Principális és Felső-Zalamenti Vízitársulat tevékenykedik, akik 2013.07.13-án email értesítőt kaptak a tervezési folyamatról, amelyet visszaigazoló emaillal nyugtáztak. Egyeztetésre irányuló igény nem érkezett a fenntartási tervvel kapcsolatban. További két esetben is sor került ajánlott kiértécsítésre a fenti szervek esetében, 2014. 06. 27-én a lakossági és gazdasági fórum időpontjáról kaptak hirdetményt és meghívót, illetve 2014.07.28-án a fenntartási tervek nyilvános internetese elérési helyéről.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi szervekkel

A hatósági és területi szervekkel (részletesen ld. 3.4.2. fejezet) történő egyeztetés elektronikus és postai úton folytatott levelezés formájában, terepbejárás alkalmával és a lakossági fórumon zajlott (ld. 3.4.1. fejezet).

Releváns, beépítésre került észrevételek a Szévíz-Principális-csatorna (HUBF20045) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási tervével kapcsolatban

Észrevételt tette	Észrevétel	Észrevétel kezelése
Gazdálkodókkal folytatott személyes terepbejárások		
Cziráki Gábor, Hass József, Néber Szilveszter	Kaszálási rend	Ebben a kérdésben a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet az irányadó. A fenntartási tervbe nem került bele
Dr. Lukács Tivadar, Vörös József, Hass József, Vida Tibor, Néber Szilveszter	Vízrendezés: A Principális-csatorna egyáltalán nem folyik. A vízelvezető árkokat kell rendbe tenni	A fenntartási terv 3.3.2. fejezetben fejti ki, hogy a Principális-csatornára vízelvezetési terv és mederkotrás helyett komplex vízkormányzási terv kidolgozását látja célszerűnek a természetvédelmi kezeléssel megbízott Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság, és e tekintetben a vízügyi igaz-

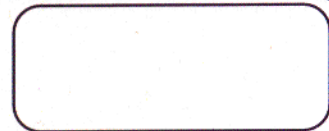
		gatósággal közös vízrendezési pályázat kidolgozására törekszik, amely megoldaná a gazdálkodási problémákat, miközben a Natura 2000 területek természetességi állapotára kedvező hatást gyakorolna.
Vörös József, Hass József	Érett istállótrágyával kapcsolatos kérdés, lehet-e használni?	269/2007. (X. 18.) Korm. rendelettel ellentétes, ezért nem került be a fenntartási tervbe
Méhes József, Dr. Lukács Tivadar, Hass József, Vida Tibor, Salamon László, Néber Szilveszter	Vadkár	A veszélyeztető tényezők közé beépült az F03.01.01 tényező (vadak károkozása (túltartott vadállomány))
Dr. Lukács Tivadar	Bálák tárolása	A fenntartási terv szempontjából nem volt releváns, nem került bele a bálák tárolásával kapcsolatos javaslat
Hass József	A magánerdő tulajdonosok téli fakitermelés során a gyepen közelítenek ki, ami összevágja a gyepet	Az erdős kezelési egységek (KE-7, KE-8, KE-9), esetében emiatt került be a fenntartási tervbe az E09 előírás-javaslat.
Hatóságok, vagyongazdálkodók és írásos lakossági észrevételek		
Pécsi Bányakapitányság, PBK/1627-2/2014 sz. 2014. július 25-én keltezett levele	Felhívja a figyelmet a bányavállalkozókat illető kártalanítási eljárásokra, amennyiben a művelésre engedélyezett bányatelken a művelést közérdekből korlátozni kell.	A tervkészítő tudomásul vette, nem került be a tervbe
A Zala Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága (2014.08.17., email és 2014. 08. 30., levél)	A fenntartási tervhez 3 megjegyzést tett (1.7.3 pont, 3.2.1 pont „Élőhelyek kezelése”), melyek a körzeti erdőterv megnevezésének hiányára, a kötelezően betartandó, valamint az önkéntesen vállalható előírás-javaslatok közti összhangra vonatkoznak és javaslatot tesznek a „nem üzemtervezett erdőfoltok, facsoportok, erdősávok” védelme érdekében. (2014.08.17., email) A későbbi levélben jelezte, hogy az Igazgatóság már készített hatásbecslést a körzeti erdőterv Natura 2000 területekre gyakorolt hatásáról és nem talált olyan indokot, ami miatt a körzeti erdőtervtől el kellene térni. Továbbá je-	A fenntartási tervbe belekerült a körzeti erdőtervekre való pontos hivatkozás. Belekerült az általános javaslatok közé a KE-9 esetében a vélemény, miszerint szükséges az aprítógépek korlátozása.. A vadak állománycsökkentésével kapcsolatos előírás-javaslat (VA-02) belekerült a KE-7 és KE-8 erdős kezelési egységekbe. Az E16 és E37 javaslatokat a tervkészítő törölte az erdős javaslatok közül

	lezte, hogy a vadkár olyan jelentős, hogy érdemben nem lehet az erdészeti kérdésekről egyeztetni. Jelezte, hogy az E16 és E37 javaslatok szerepelnek a körzeti erdőtervben is.	
Zalaerdő Zrt. Ti.Eg. 524-2/2014 sz. ügyirat 1. sz. melléklete (Kelt: 2014. 08. 15.)	A fenntartási terv „Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek” fejezetéhez 1 megjegyzést, az „Élőhelyek kezelése” fejezetéhez 14 megjegyzést tett („Erdőgazdálkodás” 2 db; „Vadgazdálkodás” 1 db; „őshonos fafajú üzemtervezett erdők” 4 db; „idegenhonos fafajú üzemtervezett erdők” 6 db; „Fajvédelmi intézkedések” 1 db), melyek első sorban a kötelezően betartandó előírásokra és az önkéntesen vállalható előírás-javaslatokként megfogalmazott korlátozásokra, tiltságokra vonatkoznak.	. A tervekészítő mérlegelés után meghagyta az E49, E88 előírás-javaslatokat az erdős kezelési egységekben, mivel ezek önkéntesen vállalhatók. A VA03 javaslat szövegezése időközben változott, nem tartalmazza az „erdei rakodót”. A KE-7 (azóta KE-9-re változott) egységből a művelési ág megváltoztatását a tervekészítő törölte, kijavította a hibásan leírt E28 előírást. A folyamatos erdőborításra vonatkozó általános javaslatot a tervekészítő meghagyta, de a szövegezését megváltoztatta. Ez lehetőségként jelenik meg „az arra alkalmas erdőrészekben”.
Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság, 1129-002/2014 sz. 2014. augusztus 13-án keltezett levele	Az igazgatóság több ponton kér pontosítást a fenntartási terv szövegezésében. <i>Az Igazgatóságunk kezelésében lévő vízfolyások egy része már rendelkezik vízjogi üzemeltetési engedéllyel, a többi vízfolyásra a tervek készítése folyamatban van. Egyeztetni szükséges a vízjogi üzemeltetési engedélyezési tervek és a Natura 2000 területek fenntartási terveinek tartalmát.</i> <i>Fontosnak tartjuk, hogy a Natura 2000 jelölésű területek fenntartási tervében a törvény által előírt munkák elvégzésének lehetősége, a vízhasznosítások engedély alapján történő üzemelése, és nemzetközi kötelezettségből adódó feladatok teljesítésének lehetősége biztosítva legyen.</i> <i>Továbbá a NYUDUVIZIG jelezte, hogy nem lát indokot arra, hogy a fenntartási munkákat ne, vagy csak korlátozott mértékben végezze el.</i>	A fenntartási tervben megjelennek vizes élőhely-rekonstrukciós elképzelések (3.2.2. fejezet), de a tervekészítő hangsúlyozza, hogy a csatornahálózatot érintő élőhely-rekonstrukciós beavatkozásoknak már a koncepcionális tervezése is csak a vízügyi kezelő NYUDUVIZIG szakembereivel történő közös feladat és érdekegyeztetéssel valósítható meg

<p>Szokol József lakossági észrevétel (2014.08.18., email)</p>	<p>Szokol József a települések és ingatlanok védelmében a vízelvezetéssel, csatorna kotrással kapcsolatos észrevételt küldött. Kérte, hogy jelenjen meg a fenntartási tervben, hogy a csatorna elsődleges funkciója a vízszint szabályozása, illetve a vízelvezetés, így csak ezeket követően mérlegelendők a környezetvédelmi szempontok. Továbbá kérte, hogy helyszíni bejárás során győződjön meg a tervekészítő a csatorna jelenlegi állapotáról, annak vízhozamáról, mivel az jóval a hivatalos érték alatt van. Kérte továbbá, hogy jelenjen meg a tervben, hogy a csatorna jelen állapotában belvízelvezető funkcióját már nem képes betölteni.</p>	<p>A kérések egy részét a dokumentációban a tervekészítő megjelenítette (1.3.3.4. fejezet). Helyszíni bejárást a tervekészítő nem végzett a vízhozam mérésére.</p> <p>A rekonstrukciós elképzeléseket a tervekészítő meghagyta, mivel a Natura 2000 fenntartási tervnek elsősorban a természetes élőhelyek megőrzési lehetőségeivel kell foglalkoznia. Mindenhol szerepel, hogy a vizes rekonstrukciót természetesen csak olyan részeken lehet elképzelni, ahol a káros belvízi elöntés, a káros talajvízszint-növekedés elkerülhető.</p>
<p>Dr. Lukács Tivadar lakossági észrevétel (2014. 08. 05. email és levél)</p>	<p>Elsősorban a kaszálás gyakorlatával és az ezzel összefüggésben jelentkező MVH ellenőrzésekből fakadó ellentmondásos helyzeteokról ír.</p>	<p>A javaslatok közül egyesek bekerültek a tervbe (pl. az október 1. utáni tisztító kaszálás törlése), egyesek azonban nem.</p>

Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszer
Szakmai Bizottság javaslata
Natura 2000 fenntartási tervhez
Jogcímkód:6.357.03.01

Benyújtandó a kitöltési útmutató szerinti hivatalhoz!

1 — Szakmai javaslat iratkódja

D5301-03

P.H.

2 — Azonosítási információ

Ügyfél-regisztrációs szám:

3 — Ügyfél adatai

Előtag:

Név:

Bioaqua Pro Kft.

Cégforma:

Korlátolt felelősségű társaság

4 — Szakmai javaslat

A **HUBF20045** kódú területre vonatkozó Natura 2000 fenntartási terv elkészítését és megfelelését igazolom.

5 — Kitöltési dátum és aláírás

Kitöltés dátuma:

2015

. 04

. 01

.

Szervezet cégszerű aláírása

P.H.

